

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет гуманітарних наук
Кафедра загального і слов'янського мовознавства

Кваліфікаційна робота
освітній ступінь – магістр

**на тему: «ДИСКУРС-КАРТИНА УКРАЇНСЬКОЇ БЛОГОСФЕРИ:
МОВНА ПРАКТИКА (НА МАТЕРІАЛІ ВІДЕОХОСТИНГУ YOUTUBE)»**

Виконала: студентка 2-го року
навчання,

Спеціальності

035.01. Філологія

Лазарчук Дарина Сергіївна

Керівник Куранова С. І.

кандидат н. із соціальних комунікацій,
доцент

Рецензент Кучерова О. О.

кандидат філологічних наук,
доцент

Кваліфікаційна робота захищена з
оцінкою _____

Секретар ЕК _____

« _____ » _____ 20__ р.

Київ, 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Дискурс-картина української блогосфери: теоретичне підґрунтя, тематичне наповнення, типи, ознаки.....	6
1. 1. Дискурс-категорії: типи, диференціація ознак та фактори формування...6	
1.2. Білінгвізм та диглосія як складова мовної практики.....	11
1. 3. Мовна інтерференція як наслідок взаємодії мов.....	19
Висновки до першого розділу.....	27
РОЗДІЛ 2. Аналіз дискурс-картини на прикладі відеохостингу Youtube	28
2.1 Тематичне наповнення як складова дискурс-картини.....	28
2.2 Категорії дискурс-картини на прикладі українських блогів.....	40
2.3. Дискурс-портрет споживача контенту на відеохостингу Youtube.....	57
Висновки до другого розділу.....	63
ВИСНОВКИ.....	65
Список використаних джерел.....	67
Додатки.....	80

ВСТУП

Сьогодні все більшого поширення набирають різні відеохостинги. Одним із найпопулярніших є Youtube – сервіс, який дозволяє зберігати відео «у хмарі», ділитися ним у різних соцмережах, коментувати та ще багато іншого. Як зазначають О. Яремчук, Н. Іванова: «Для українського сегменту YouTube характерними є такі риси як різноманітність та різножанровість, поєднання інформаційних форматів із розважальними, залучення комедійних і пародійних засобів у створенні контенту. Відбувається об'єднання різноманітних дискурсів, подекуди й протилежних: розважального, політичного, інформаційно-журналістського, рекламного тощо» [54]. Різноманітний контент, розміщений на відеохостингу, допомагає щоразу розширювати аудиторію Youtube, у тому числі, через залучення до неї представників різних вікових груп. Тому, Youtube стає популярним як для дітей молодшого віку, так і для людей похилого віку.

Оскільки відеохостинг поширений не тільки на території України, то властивим для нього є створення сюжетів різними мовами. Сьогодні контент російською мовою вважають універсальним, адже тоді він буде доступнішим для більшості жителів усіх країн колишнього СРСР. Російськомовний контент в разі перебільшує українськомовний, адже користувачі з України здебільшого розуміють як українську, так і російську мову. Загалом, мовну ситуацію в Україні вважають екзогосною – коли у державі панує декілька мов [27, с. 142]. Відеохостинг Youtube не став винятком.

Сьогодні держава регулює використання української мови у сфері радіо- та телемовлення. Так 16 травня 2019 року було видано закон Про забезпечення функціонування української мови як державної, який передбачає обов'язкове здійснення теле- та радіомовлення українською мовою. Обсяг мовлення державною мовою встановлює закон про України «Про телебачення та радіомовлення». Відеохостинг Youtube ці обмеження не стосуються, тому користувач обирає мову, якою йому зручніше споживати контент.

Актуальність цього дослідження полягає у тому, що сьогодні в Україні Youtube є досить популярним відеохостингом, який транслює контент різними мовами, тому потрібно звернути увагу на дискурс-картину українських блогів на відеохостингу Youtube, зокрема проаналізувати мовну практику.

Дискурс-аналіз як метод нині застосовують різні науковці, як в Україні, так і поза її межами, зокрема, Т. ван Дейк, К. Серажим, О. Попова, В. Карасик, Ф. Бацевич, І. Ухванова-Шмигова та інші.

Мета роботи: дослідити дискурс картину українських програм відеохостингу Youtube

Для досягнення поставленої мети передбачено виконання таких завдань:

- дослідити теоретичне підґрунтя поняття дискурс-картина, визначити типи, ознаки та фактори її формування;
- з'ясувати особливості функціонування дискурс-категорій;
- охарактеризувати білінгвізм та диглосію як складову мовної практики блогерів та споживачів контенту, проаналізувати відмінності між ними;
- дослідити явище мовної інтерференції в українському сегменті відеохостингу Youtube;
- проаналізувати тематичне наповнення українських Youtube-програм;
- дослідити категорії дискурсу на прикладі українських відеоблогів;
- охарактеризувати узагальнений дискурс-портрет споживача контенту відеохостингу Youtube;
- зробити висновки про характеристику дискурс-картини українських програм на відеохостингу Youtube.

Об'єкт дослідження – дискурс-картина української блогосфери на відеохостингу Youtube.

Предмет дослідження – українські програми на відеохостингу Youtube.

Методи та прийоми дослідження. Вирішенню поставлених завдань сприяють загальнонаукові методи як *дискурс-аналіз* – сукупність аналітичних методів інтерпретації різноманітних текстів чи висловлювань як продуктів мовної діяльності людей, здійснюваної у конкретних суспільно-політичних обставин і культурно-історичних умовах; *контент-аналіз* – кількісне вивчення великих обсягів текстів; описовий метод – виявлення всіх одиниць мови, їхніх особливостей і функцій. Також застосовані соціолінгвістичні методи: *анкетування* – отримання інформації шляхом надання письмових відповідей опитаних на певні запитання; *спостереження* – полягає в активному сприйнятті об'єкта, під час якого здобуваються знання про зовнішні сторони, властивості досліджуваного об'єкта тощо.

Новизна роботи полягає у тому, що дискурс-картина української блогосфери, в тому числі відеохостингу YouTube, є недостатньо дослідженою.

Матеріалом для дослідження слугували українські програми на відеохостингу Youtube та дані опитування людей з різних населених пунктів України, здійснені нами у 2021-2022 роках,.

Практичне значення. Положення магістерської роботи можуть бути використані в курсі соціолінгвістики, комунікативної лінгвістики, дискурс-лінгвістики, у спецкурсах та спецсемінарах. Зібраний матеріал допоможе простежити те, якою мовою створюється контент для українців, яким є тематичне наповнення каналів, а також репрезентує не лише дискурс-картину певного населеного пункту, а дискурс-картину на відеохостингу Youtube по всій Україні.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків і списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1. Дискурс-картина української блогосфери: теоретичне підґрунтя, тематичне наповнення, типи, ознаки

1. 1. Дискурс-категорії: типи, диференціація ознак та фактори формування

Протягом тривалого періоду у фокусі уваги мовознавчої науки перебували одиниці різних рівнів мовної системи. Але вже з другої половини 60-х років XIX ст. увага науковців сконцентрувалась на мовленнєвій діяльності, зокрема на вивченні її продукту – дискурсі.

Питання дискурсу вивчали Е. Бенвеніст, Т. А. ван Дейк, Н. Арутюнова, Ф. Бацевич, В. Звегінцев, О. Селіванова, В. Карасик та інші. У лінгвістиці дискурс розглядають як багатовимірне явище, саме цим і зумовлені певні розбіжності в самому визначенні цього терміна.

Перші дослідження провів З. Харіс, який ввів це поняття у лінгвістику. Під терміном «дискурс» вчений має на увазі «послідовність речень, вимовлених чи написаних одною або декількома людьми у певній ситуації» [56]. На думку З. Харріса, таке визначення не зменшує користі аналізу, оскільки всі мовні явища взаємопов'язані. Автор визначає дискурс як висловлення, надфразну єдність у контексті інших одиниць [56, с. 3].

Проте одним із перших, хто надав слову дискурс термінологічного значення був Е. Бенвеніст. Науковець запропонував антропоцентричну парадигму, завдяки цьому стало можливо розглядати дискурс як функціонування мови у живому мовленні. Так Е. Бенвеніст визначає дискурс як «висловлення, що зумовлює наявність комунікантів: адресата, адресанта, а також наміри адресанта впливати на свого співрозмовника» [5, с. 296].

За узагальненням О. Селіванової, термін *дискурс* має декілька визначень: дискурс – зв'язний текст, який супроводжується різними чинниками, зокрема онтологічним, соціокультурними тощо; дискурс –

замкнута комунікативна ситуація, де текст є знаковим посередником; дискурс як стиль, підмова мовного спілкування; дискурс – зразок мовленнєвої поведінки в певній соціальній сфері, що має набір змінних [36, с. 568].

Схожої думки дотримується Ф. Бацевич, визначаючи дискурс як «тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, тривалий у часі процес, утілений у певній (іноді значній) кількості повідомлень; мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, друковану, паралінгвальну тощо), відбувається у межах одного чи кількох каналів комунікації, регулюється стратегіями і тактиками учасників спілкування і являє собою складний синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя», залежних від тематики спілкування» [3, с. 138].

Визначення дискурсу саме із позиції соціолінгвістики – досить поширене явище. Шляхом синтезу різних теорій структуралізму та теорій М. Фуко, Ш. Муффа та Е. Лакло розробили власний підхід до трактування дискурсу. У концепції Ш. Муффа та Е.Лакло можна простежити, що значення та трактування тих чи тих ключових термінів може суттєво змінюватися залежно від того, якого соціального контексту вони набувають. За цією концепцією дискурс формує соціальний світ [57, с. 105].

Свій підхід до моделювання дискурсу подає В. Карасик. Науковець виділяє 4 типи, серед яких тематичний (предметний), агентивний (соціолінгвістичний), інструментальний (тональнісний), перформативний [18, с. 147].

Наше дослідження спрямоване саме на вивчення соціолінгвістичного аспекту дискурсу. Так В. Карасик, класифікуючи типи соціолінгвістичного дискурсу виділяє такі:

- особистісноорієнтований (виникає у ситуаціях, коли учасники спілкування розповідають одне одному про багатство свого внутрішнього світу й сприймають свого співрозмовника як особистість;

- статусноорієнтований (тип, коли учасники комунікації сприймають одне одного як представників певної суспільної групи (лікар-пацієнт, адвокат-підзахисний)

У свою чергу науковець виділяє 3 види особистісноорієнтованого дискурсу:

- побутове та буттєве спілкування (художній і філософський дискурс)
- інституційний, у якому протиставляються різні типи спілкування (політичний, педагогічний, рекламний тощо);
- неінституційний – спілкування незнайомих людей між собою [18, с. 148].

Такої ж думки дотримувалися інші російські науковці зокрема О. Попова [32], Л. Кочетова [22], О. Коротєєва[21]. Науковці вказують на важливу роль соціальних факторів під час формування російськомовного дискурсу.

Деякі українські дослідники також характеризують дискурс саме із позиції соціолінгвістики. І. Шевченко та О. Морозова називають дискурс «мовленням, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія» [49].

На думку К. Серажим, «дискурс – це складний соціолінгвальний феномен сучасного комунікативного середовища, який, по-перше, детермінується його соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими чинниками, по-друге, має «видиму» – лінгвістичну та «невидиму» – екстралінгвістичну структуру і, по-третє, характеризується спільністю світу, який упродовж розгортання дискурсу «будується» його репродуцентом (автором) та інтерпретується реципієнтом (слухачем, читачем тощо)» [37].

Отже, якщо характеризувати дискурс з позиції соціолінгвістики, то дискурс – це спілкування людей, яке розглядають з позицій їхньої належності до тої чи тої соціальної групи, або до тої чи тої мовленнєвої ситуації, наприклад, побутове спілкування.

Дослідження дискурс-картин світу передбачає застосування поняття «дискурс-категорії». Питання дискурс-категорії вивчалось, зокрема, такими вченими, як А. Попова, І. Ухванова-Шмигова та іншими.

За визначенням І. Ухванової-Шмигової, дискурс-категорії – це операційні складники аналізу змісту дискурсу, аналітична фіксація функційних потоків дискурсу як вічно живого тексту, тексту, зануреного в життя [46, с. 106]. Науковиця акцентує увагу на двобічному дослідженні дискурс-категорій. Відповідно, існує поділ дискурс-категорій на категорії першого порядку та другого порядку. Дискурс-категорії є репрезентантами смислової структури дискурсів (дискурсивних практик). Такі дискурс-категорії І. Ухванова-Шмигова зараховує до категорій першого порядку. Вони опираються на аспектно-мовний план (фонетичний, граматичний, лексичний, стилістичний). З іншого боку, під час аналізу виявляються складні, комплексні дискурс-категорії другого порядку, які опираються на складники комунікативного процесу (адресат, адресант, висловлення). Дослідниця також зазначає, що «При цьому категорії першого та другого порядку взаємозалежні, одна може переходити в іншу, і навпаки» [46, с. 107].

Оскільки існують суттєві відмінності навіть щодо визначення терміна *дискурс*, то, відповідно, не існує точної класифікації дискурс-категорій. І. Ухванова-Шмигова вважає, що класифікувати дискурс-категорії можна за декількома ознаками, зокрема: за кількістю, за значущістю та функційним наповненням. Свою класифікацію науковиця представляє за першою ознакою, тобто за кількісною характеристикою.

Отже, І. Ухванова-Шмигова пропонує виділяти 4 групи дискурс-категорій:

- перша група: самоідентифікація адресанта, атрибутивність, діяльність, простір і час, роль адресанта, місія/ціль;
- друга група: аудиторія, цільова аудиторія, реляційна комунікативна стратегія;

- третя група: спрямована інформація, комунікативні стратегії, у тому числі предметно-орієнтована, кортежна, контактна (контакт з аудиторією), а також три інтеркатегорії: інтертектуальність, інтерподія, інтерсуб'єктність;

- четверта група: кореляція міф – реальність, риторичні та дискурсивні

практики, лінгвістичний статус, енциклопедичні знання, правильність мови, варіант мови, спеціальна термінологія, стилістичний діапазон, інтерактивність, невербальна поведінка, відкритість/закритість та ступінь активності адресанта в комунікативній ситуації [46, с. 108].

Ця класифікація базується на традиційній соціолінгвістичній моделі комунікації, запропонованій Р. Якобсоном [53]. Тобто центральна позиція (повідомлення) ускладнюється такими елементами як код та реальність. Код у цьому розумінні – це мовний контекст, а реальність – предметно-діяльнісний контекст. Тобто, згідно із таким підходом до класифікації дискурс-категорій, текст або ж повідомлення потрактовано як дискурс, і він однозначно складається із суб'єктної ситуації спілкування.

Отже, перші дослідження терміна *дискурс* належать З. Харрісу, проте розуміння дискурсу як функціювання мови у живому мовленні стало можливе після того, як Е. Бенвеніст сформулював та окреслив мету та завдання гуманітарних досліджень в межах антропоцентричної парадигми.

Серед науковців не існує одностайної думки стосовно трактування терміна *дискурс*, тому у визначеннях поняття бачимо комунікативне, соціолінгвістичне спрямування тощо. Наша робота спрямована на дослідження дискурсу в межах соціолінгвістичного підходу.

Важливими частинами аналізу дискурс-портрету особистості є дискурс-категорії. Так, І. Ухванова-Шмигова звертає увагу на кількісний аспект під час класифікації дискурс-категорій, виділяючи 4 групи. Усі ці категорії підпорядковані внутрішній організації дискурсу, а отже мають ієрархічну, структурну, системну та лінійну структуру. Відповідні аналітичні практики допомагають виявити ці категорії.

Реалізація таких дискурс-категорій як риторичні та дискурсивні практики, правильність мови та використання спеціальної термінології дозволяє дослідити мовну практику дискурс-картини української блогосфери на відеохостингу YouTube.

1. 2. Білінгвізм та диглосія як складова мовної практики

Дослідження мовної практики передбачає вивчення явищ білінгвізму та диглосії. Вияв таких категорій як правильність мови, спеціальні термінологія, риторичні та дискурсивні практики залежить саме від контактування однієї мови з іншою.

У ситуації білінгвізму дві мови існують у межах одного колективу, і їх рівноправно використовують у різних комунікативних сферах залежно від соціальних потреб та інших параметрів комунікативного акту.

Традиція вивчення двомовності в закордонній і радянській лінгвістиці склалася досить давно. Вагомий внесок у її дослідження зробили іноземні вчені У. Вайнрайх, К. Бейкер, Ф. Грожан, Ч. Фергюсон, Дж. Фішман, Р. Белл, У. Ламберт тощо. Найпопулярнішою працею з теми взаємодії та контактів між мовами й діалектами є праця У. Вайнрайха «Мовні контакти», де практику паралельного користування мовами науковець називає двомовністю, а осіб, які її здійснюють, двомовними [8, с. 22].

У дослідженнях іноземних науковців термін *білінгвізм* трактують як володіння двома мовами на рівні носія мови (Л. Блумфілд), як можливість формувати закінчені й змістовні вислови іншою мовою (Е. Гауген), термін *білінгвізм* використовують, аби описати дві мови, що співіснують у свідомості індивіда (К. Бейкер) тощо.

У російському мовознавстві проблеми білінгвізму розглянуті в працях І. Бодуена де Куртене, Л. Щерби, П. Фортунатова, О. Шахматова, В. Богородицького тощо. Проте систематичності й наукової сили соціолінгвістичні дослідження набули в 60-70-х рр. ХХ ст. У цей час

радянські науковці (В. Аврорін, О. Ахманова, Є. Верещагін, Ю. Дешерієв, Ю. Жлуктенко, Л. Нікольський, С. Семчинський) аналізували феномен двомовності або суто теоретично, спираючись на аналіз праць іноземних дослідників, або на матеріалі зарубіжних країн. Радянські мовознавці двомовність трактували як вільне володіння двома мовами (Ю. Дешерієв), як однаково досконале володіння двома мовами (О. Ахманова), як наявність двох рівноправних мов у межах країни чи області, а також володіння і користування ними в побуті як рівноцінними (Д. Ушаков), як вільне володіння двома мовами, одна з яких успадкована від попередніх поколінь – рідна мова, інша – чужа, іноземна (Л. Даурова), як співіснування у свідомості людини чи всього народу двох мов, першої – рідної, другої – набутої (В. Бондалетов). В. Аврорін підкреслював, що двомовність починається тоді, коли рівень володіння другою мовою наближається до рівня володіння першою [1, с. 51]. Отже, в основі розуміння білінгвізму в усіх згаданих дефініціях лежить ступінь володіння обома мовами, рідною і чужою.

Реалізуючи політичні замовлення та вказівки влади, радянські мовознавці розглядали взаємодію російської та національної мови (мови країни в складі СРСР) як білінгвізм, підкреслюючи рівність національних слов'янських мов із російською (стверджувалося, що дві мови можуть без жодних конфліктів співіснувати в одному середовищі). В Україні за часів існування СРСР вивчення національномовних взаємовідносин, і двомовності включно, відбувається в політичному контексті.

Сучасні ж українські соціолінгвісти мовну ситуацію, яка склалася на той час, називають парадоксальною, оскільки за Конституцією України державною мовою повинна була бути одна – українська, проте на практиці в країні вільно функціонувало дві – російська й українська, а в деяких регіонах – лише російська [78, с. 5].

Нині вивченню питань двомовності присвячені праці таких українських мовознавців: Т. Бурди [7], О. Данилевської [44], Л. Масенко [26], Я. Радевича-Винницького [34], Л. Панасюка [30], С. Соколової [39],

О. Тараненка [42], В. Труба [43], Н. Шумарової [51], Г. Яворської [52] та інших.

В українському мовознавстві білінгвізм розглядають у контексті російсько-української двомовної практики. На сьогодні сформувалось неоднозначне ставлення до білінгвізму: соціолінгвістика оцінює його здебільшого негативно, стверджуючи, що двомовність у межах однієї країни призводить до соціальної нестабільності; на захист висувається той факт, що двомовна особистість – це особистість, яка володіє двома мовними кодами, двома засобами мови і двома інструментами мислення, що посилює можливості індивіда, підвищує інтелектуальний рівень особистості, її культуру.

Більшість українських лінгвістів трактує явище масової двомовності як перехідний етап в процесі витіснення однієї мови іншою, у нашому випадку – російською української (Б. Ажнюк, І. Дзюба, Л. Масенко, Г. Мацюк [28] та інші). Відсутність монолінгвів серед українців призводить до стихійного білінгвізму, що є результатом індивідуального та масового конформізму у мовному питанні.

Таким чином, білінгвізм в Україні – основна форма культурної та побутової комунікації та мовної поведінки, що становить реальну загрозу існуванню української мови; він характеризується не гармонійною взаємодією мов, а конфліктом, який триватиме доти, доки не переможе одна мова. Л. Масенко вважає, що «функціювання в одній країні двох офіційно закріплених мов, порушуючи мовно-культурну єдність її мешканців, стає джерелом постійного конфлікту між двома різномовними частинами населення, перетворюється на дестабілізуючий фактор суспільного життя. Це стан нестійкої рівноваги, що має тенденцію або до перетворення на одномовність, або до розпаду єдиної держави» [25, с. 56].

На сьогодні існують різні визначення білінгвізму. Загальноприйнятою вважають дефініцію американського лінгвіста У. Вайнрайха, який білінгвізмом називав практику наперемінного використання двох мов [8,

с. 22]. На сьогодні, багато мовознавців в основу визначення білінгвізму кладуть не рівень володіння мовами, а почергове їх використання.

Зокрема, В. М. Брицин в енциклопедії «Українська мова» подає таке визначення: «Білінгвізм – це практика індивідуального або колективного використання двох мов у рамках однієї держави або соціальної спільноти у відповідних комунікативних сферах» [45, с. 131].

Розглянемо класифікації білінгвізму, які є релевантними для дослідження мовної практики:

1. Індивідуальний - масовий

У науковій літературі термін *білінгвізм* розглядають у двох аспектах: як соціальне явище та індивідуальну характеристику особистості. Індивідуальний білінгвізм є реалізацією соціального. Звідси випливає, що білінгвізм колективу обов'язково передбачає білінгвізм його учасників. Утім не всяка країна, де побутують дві мови, може вважатися білінгвальною. Так само індивідуальний білінгвізм не є ознакою того, що суспільство – двомовне. Існування білінгвізму зумовлене впливом різних психологічних і соціокультурних критеріїв. Дослідники запевняють, що на вибір певного мовного коду в ситуації білінгвізму впливають такі екстралінгвальні чинники: вік і стать білінгвів, тривалість сприйняття двох мов, ситуація спілкування, психологічний комфорт, відмінна побудова центрів головного мозку, біполярна національна картина світу та ін.

У сучасній лінгвістиці індивідуальний білінгвізм позиціонують як позитивне явище, а масовий — негативне, яке певною мірою загрожує національній своєрідності, оскільки через те, що друга мова поступово переймає функції рідної, виникає небезпека зникнення останньої. Більшість закордонних соціолінгвістів визначають феномен масової двомовності, яку переживає певна національна спільнота, як перехідний етап в асимілятивному процесі витіснення однієї мови іншою. Одним із наслідків двомовності є втрата особистістю національної самосвідомості, роздвоєння внутрішнього світу мовця [2].

2. Повний і частковий білінгвізм

Повний (суцільний) білінгвізм передбачає, що двомовність властива всім без винятку соціально-культурним групам народу, частковий (груповий) – якщо білінгвізм характерний лише для окремих соціальних шарів (державних службовців, наукових співробітників тощо).

3. Координативний, змішаний і субординативний білінгвізм

У. Вайнрайх, А. Загнітко пропонують розрізняти три типи двомовності: координативна (дві мовні системи є окремими, існують дві семантичні бази, граматичні категорії двох мов незалежні), змішана (дві мови зливаються в одну систему, існує єдина семантична база, а мови розрізняються тільки на рівні поверхневих структур) і субординативна (система другої мови повністю побудована на системі першої) [15, с. 187-188].

4. Активний і пасивний білінгвізм

Пасивний (рецептивний) тип – таке володіння другою мовою, коли індивід її розуміє, але сам не продукує. Активний (продуктивний) білінгвізм, за якого мовець може вільно спілкуватися другою мовою. О. Селіванова виділяє ще, окрім рецептивного та продуктивного, репродуктивний тип, що уможливорює сприйняття й переказ текстів другою мовою, але неможливість вільно розмовляти нею [36, с. 53].

5. Односторонній і двосторонній типи білінгвізму.

Односторонню спрямованість має мовленнєва ситуація, у якій один комунікант володіє двома мовами, а інший – тільки однією з них. Таким чином, спілкування відбувається однією мовою, як правило, мажоритарною. Прикладом може слугувати українсько-російська, українсько-англійська двомовність та ін. Двосторонній тип передбачає, що обидва учасники міжкультурного діалогу володіють обома мовами й вибирають конкретну мову залежно від ситуації спілкування.

Якщо на поняття білінгвізму в мовознавчих студіях різних науковців простежуємо подібні погляди, то термін *диглосія* є не таким однозначним. Причиною цього є різне розуміння того, що вкладено в це поняття.

Термін *диглосія* (від грец. δι – дво- і γλῶσσα – мова; буквально – «двомовність») у значенні два чи більше різновиди однієї і тієї ж мови, що використовуються мовцями за певних обставин ввів у науковий обіг американський дослідник Ч. Фергюсон у 1959 р. [48, с. 112]. Науковець брав до уваги такі соціолінгвістичні ситуації, які передбачають уживання варіантів однієї мови, а не різних мов (функційний розподіл варіантів арабської мови, німецької мови у Швейцарії, французької та креолу на Гаїті).

Дж. Фішман під цим явищем розумів не тільки функціонування різних форм однієї мови, але й різних мов. На його думку, диглосія існує як у багатомовних суспільствах, які офіційно визнають декілька мов, так і в суспільствах, що є багатомовними в сенсі використання окремих діалектів, реєстрів або функційно диференційованих мовних різновидів будь-якого роду [55, с. 30].

Подальші дослідження категорії диглосії ґрунтувалися на одному з поглядів, запропонованих цими мовознавцями: одні науковці трактують його як уживання різних мов [31 с. 84], інші ж твердять, що в диглосних ситуаціях використовують лише різні варіанти однієї мови [48 с. 112 ; 38 с. 77-78].

Більшість соціолінгвістів вважають, що мовна ситуація, за якої одночасно функціують літературна мова та її діалекти, не є диглосією. Американський лінгвіст Г. Клосс пропонує розрізняти внутрішню і зовнішню диглосію. Ситуацію, запропоновану Ч. Фергюсоном, він називає внутрішньою диглосією, а стан, за якого взаємодіють неспоріднені мови або надто віддалені споріднені, – зовнішньою [44, с. 86-87].

Попри активне вивчення феномену диглосії, в українській лінгвістиці досі немає єдиного погляду на цей термін. Найчастіше у його визначеннях поєднують і різні варіанти мови (вузьке розуміння), і різні мови (широке розуміння). Наприклад, в енциклопедії «Українська мова» О. С. Мельничук

стверджує, що диглосія – це «мовна ситуація, за якої в одному суспільстві існують дві мови або дві форми однієї мови, що виконують відмінні функції. Поняття диглосії як соціолінгвістичного аспекту передбачає, на відміну від двомовності чи багатомовності, обов'язкове оцінне протиставлення наявних у суспільстві двох функційних різновидів мови: високого (в т. ч. урочистого, літературного) і низького (простого, розмовного)» [45 с. 141].

У термінологічній енциклопедії «Сучасна лінгвістика» О. Селіванова дає два визначення терміна *диглосія* 1) різновид мовного стану особистості, коли вона володіє двома чи більше формами існування певної мови; 2) ситуація функціонування двох стилістично й функційно розподілених мовних кодів, які можуть сприйматися як одна мова (наприклад, церковнослов'янсько-російська) [36, с. 118].

Вагомим внеском у розвиток теорії диглосії був перелік факторів, що зумовлюють її появу. Так, Ч. Фергюсон назвав дев'ять ознак, що є характерними для диглосної ситуації. Серед них він виділив такі: 1) два мовні коди спеціалізовані на виконанні конкретних функцій; 2) ширше вживана мова завжди є престижнішою; 3) престижна мова має багату літературну спадщину; 4) мовний код із меншим престижем часто є першою засвоєною мовою; 5) престижніший код підтримують формальним його вивченням і стандартизацією; 6) використання і функції обох мов є діахронно стабільними; 7) престижний код має більш розвинену граматичну структуру; 8) лексичний склад обидвох кодів є схожим, але в престижнішого – багатший; 9) фонологія престижного коду спочатку була підсистемою вторинного [58 с. 20-21].

Білоруська дослідниця Н. Мечковська виокремлює причини, які є характерними для диглосії: 1) функційний розподіл мов, за яким одна використовується у «високих» сферах, інша – у побутовому спілкуванні; 2) престиж високої книжної мови; 3) надетнічний характер престижної мови; 4) штучний (шкільний) характер вивчення престижної мови [29, с. 171-172].

Така ж думка Т. Бурди, яка зазначає, що за диглосної ситуації домінантною мовою буде та, яка охоплює ширше коло сфер функціонування, або переважає в більшій кількості сфер, тоді як додаткова мова – мова деяких сфер суспільного життя, або така, що переважає лише в окремих сферах. Домінантну мову, за її словами, характеризує високий рівень престижності, комунікативної значущості, а отже, у свідомості індивіда формується позитивний її образ та орієнтація на обов'язкове засвоєння. Розподіл сфер функціонування між двома мовами залежить передусім від зовнішньолінгвістичних факторів (політичних, соціально-економічних, культурних), диглосної політики й підтримується диглосною ідеологією, яка поступово виробляє суспільні стереотипи щодо двох мов [7].

На відміну від дво- чи багатомовності, диглосія передбачає обов'язкову оцінку мовцями конкретних мов (чи форм існування мови) за шкалою «рідна/чужа», «висока/низька», «сакральна/профанна» [26, с. 48]. Натомість білінгвальна ситуація передбачає рівноцінне користування двома мовами в різних комунікативних ситуаціях без усвідомленої їхньої диференціації. На думку Н. Матвеевої, якщо білінгвізм потрібно розглядати як практику перемикування мовних кодів в одному мовному середовищі, то під диглосією потрібно розуміти свідомий вибір конкретної мови для досягнення комунікативного успіху в певній ситуації спілкування [27, с. 39].

Болгарський вчений С. Узунов, розглядаючи основні причини та чинники, що зумовлюють українсько-російську диглосію, наслідки якої маємо в сучасній Україні, стверджує, що «диглосне співвідношення двох мов є не лише в сенсі висока – низька, а, як бачимо, в ідеологічному контексті соціалістичного суспільства в сенсі престижна – непрестижна, прогресивна – застаріла, своя – чужа, ідеологічно правильна – ворожа, благонадійна – підозріла, інтернаціональна – національна, а в кінцевому результаті, як виявилось для більшості українців, безпечна – небезпечна для життя» [44, с. 91].

У чистому вигляді диглосія трапляється доволі рідко, частіше її окремі ознаки поєднані з одномовними ситуаціями недиглосійного характеру або з двомовністю [107, с. 141].

Т. Бурда виділяє такі різновиди двомовності у поєднанні з диглосією:

- повний диглосний білінгвізм (одна мова повністю витісняє іншу з певних сфер суспільного життя);

- частковий диглосний білінгвізм (не передбачає повного усунення мови зі сфер функціонування, але помітним є значне домінування однієї мови над іншою в цих сферах);

- недиглосний білінгвізм (обидві мови виконують однакові функції).

Інколи бувають випадки, коли білінгвізм існує самотійно, не поєднуючись із диглосією, адже білінгв може й не розподіляти мови на шкалі цінностей. Щоправда, практично недиглосний білінгвізм спостерігається рідко, оскільки здебільшого очевидними є тенденції до функційного розподілу мов, а отже, до розвитку диглосного білінгвізму [7]. Оскільки здебільшого дві мови не можуть виконувати однакові функції в суспільстві, позаяк комуніканти самі обирають конкретний мовний код задля досягнення відповідних потреб, тому частіше все-таки спостерігаємо одночасне існування білінгвізму й диглосії.

Отже, досліджуючи мовну практику, варто проаналізувати такі категорії як правильність мови, використання спеціальної термінології, риторичні та дискурсивні практики. Ці категорії передбачають дослідження явищ білінгвізму та диглосії.

Можемо зробити висновок, що білінгвізм – це результат використання індивідом або суспільством двох мовних кодів, а диглосія – результат оцінки такого функційного розподілу відповідно до панівних стандартів, тобто стан, за якого кожна мова займає конкретне місце на шкалі цінностей індивіда, а також диференціюється за сферою комунікації. Обидва явища переважно доповнюють одне одного й часто існують разом в одному комунікативному просторі.

1. 3. Мовна інтерференція як наслідок взаємодії мов

З лінгвістичного погляду термін *інтерференція* використовується у зв'язку із вивченням проблеми контактування мов для позначення тих змін, які спостерігаються в мові носіїв двомовності (багатомовності) як результат взаємодії різних мовних систем. Неминучість появи інтерференції можна пояснити закономірностями психофізичної діяльності мозку людини. У мовній свідомості людини окремі риси нерідної мови помилково уподібнюються рисам рідної (або основної) мови, у результаті чого й виникає інтерференція двох мовних систем.

До мовознавчої літератури цей термін, за свідченням Б. Гавранека, був уведений представниками празької лінгвістичної школи [11 с. 109]. На думку Ю. Жлуктенка, лінгвістичного статусу термін набув завдяки А. Мейє, який користувався ним при читанні своїх лекцій з курсу загальної лексикології в 1924-1925 рр [14, с. 56].

У сучасному мовознавстві інтерференція визначається то як мовне взаємопроникнення (А. Мартіне), то як накладання двох мовних систем одна на одну (О. Селіванова, Б. Ткаченко), то як відхилення від норм другої мови під впливом системи першої (У. Вайнрайх), то як перенесення елементів однієї мови в іншу (трансференція) (С. Соколова).

У лінгвістиці проблема інтерференції досліджується в рамках мовних контактів і це поняття розуміють як «порушення білінгвами норм і правил співвідношення двох мов, що контактують» [19, с. 162]. На думку Е. Хаугена, інтерференція являє собою «випадки відхилення від норм мови, що з'являються в мові двомовних носіїв у результаті знайомства з іншими мовами» [44, с. 65]. У соціолінгвістичній науці репрезентований широкий спектр думок і поглядів щодо явища інтерференції.

Інтерференція – це «взаємне проникнення в мовлення білінгвів елементів різних рівнів двох мов, якими він володіє, що сприймається як іншомовний акцент. Інтерференція є відхиленням від стандартів рідної мови,

мовленнєвою помилкою. Інтерференція може охоплювати всі рівні мови, однак особливо послідовно виявляється у фонетиці у вигляді ідеофонії. Інтерференція може виникати при засвоєнні нерідної мови індивідом або за умови існування тривалих мовних контактів» [36, с. 192].

Подібне визначення зустрічаємо у Ф. Бацевича: «Інтерференція – [...] взаємодія мовних систем, мовленнєвих механізмів, вплив системи рідної мови на мову, що вивчається, в процесах оволодіння нею. Виявляється у відхиленнях від норми і системи другої мови під впливом рідної. І. може бути міжмовною і внутрішньомовною» [4, с. 69-70].

Як бачимо, «у кожному випадку контактного міжмовного зв'язку інтерференція відбувається в обох напрямках, тому її розглядають як: 1) вплив рідної (базової) мови на іншу (другу засвоєну) – субстратний характер; 2) вплив другої мови на рідну (базову) – адстратний характер» [50, с. 45].

Також у науковій літературі спостерігається протиставлення понять інтерференція – інтеркаляція: перше позначає вплив рідної мови на чужу, друге – вплив чужої мови на рідну. Якщо термін *інтерференція* вживається в широкому розумінні як взаємний вплив двох мов одна на одну, то інтеркаляція є одним із її виявів [37, с. 186].

Однак у визначенні поняття мовної інтерференції немає повної єдності серед лінгвістів. Деякі пов'язують її із поняттям мовної норми, інші – з лінгвістичним переплетенням (накладанням). Деякі трактують це поняття широко, включаючи в її зміст явища запозичення та субстрату, інші – вузько, обмежуючись лише порушеннями мовних норм в мовленні [9, с. 9]. Загальною передумовою інтерференції є те, що людина, розмовляючи другою мовою, завжди якоюсь мірою використовує навички мовлення рідною (або основною) мовою, наприклад, навичку розрізнення дзвінких і глухих приголосних, навичку вживання іменника в функції присудка тощо.

Українська науковиця О. Валігура подає систематизацію загальнолінгвістичних ознак мовної інтерференції, в якій розрізняє такі види інтерференції:

- за сферою функціювання (мовна, мовленнєва);
- за кількістю охоплених мов (проста, складна);
- за чинниками (психолінгвістична – свідомо та підсвідомо, соціолінгвістична – релігійна, політична та комунікативна);
- за засобами комунікації (лінгвальна – фонетична, лексична, граматична та графічна, позалінгвальна – жестикуляційна, позова та мімічна) [9].

Розглянемо детальніше окремі із них.

1. За сферою функціювання: інтерференція в мові (інтеграція) та інтерференція в мовленні (власне інтерференція).

Одним із дискусійних аспектів вивчення інтерференції є її «статус» у мові та мовленні. У. Вайнрайх рекомендував розрізняти мовну та мовленнєву інтерференцію, пояснюючи це тим, «що в мовленні інтерференція виникає у висловленнях двомовної особи як наслідок її особистого знайомства з іншою мовою; у мові ж ми знаходимо ті явища інтерференції, які в результаті багаторазової появи в мовленні білінгвів стали звичними і закріпились у вживанні й подальше використання яких не залежить від двомовності» [8, с. 224].

Чимало дослідників схиляються до думки, що інтерферентні явища виявляються насамперед на рівні мовлення, на рівні породження висловлювання, на рівні реалізації тих мовних ресурсів, якими володіє білінгв, що, безперечно, робить інтерференцію мовленнєвим явищем. Як зазначає Ф. Бацевич, на рівні мови й мовлення інтерференція функціює, відповідно, у формі мовних девіацій, які, у свою чергу, є складовими комунікативних девіацій, що у своїй сукупності діють як деформація мовного континууму у мовленнєвому потоці мовлення [3, с. 214].

Явище міжмовної інтерференції як один із типів мовної взаємодії, що відбувається в межах і внаслідок мовного контакту, розглядається поряд із такими типами мовної взаємодії, як запозичення, калькування й асиміляція.

На відміну від запозичення і калькування, що розглядаються як нормативні мовні елементи, інтерференцію – мимовільне перенесення, накладання ознак однієї мови на іншу в практиці двомовної людини слід пов'язувати з негативним аспектом мовної взаємодії, оскільки наслідком цього процесу є відхилення від норми. «Конкретним мовним виявом інтерференції є інтерферема» [13, с. 11] – лінгвоодинаця, утворена шляхом буквального перекладу з урахуванням фонетиковимовних норм мови, що зазнає впливу. Не мотивовані номінативно, інтерферени не стають фактом мови, оскільки функціують як паралельні, але не синонімічні до наявних засоби словесного вираження. Інтерферени є небезпечним денаціоналізуючим явищем, тому що витісняють з ужитку питомі мовні одиниці.

Одним із негативних результатів взаємодії української та російської мови на рівні мовлення, наслідком змішування цих мовних систем у свідомості білінгва є так звана суперінтерференція (термін вживається В.М. Манакіним [24, с. 82], яка в українському середовищі одержала назву суржику (в Білорусі аналогічне явище – результат взаємодії білоруської та російської мов – називається трасянка).

Небезпечність суржику полягає в тому, що хоча він і не призводить до порушення комунікативного акту, але має негативні соціальні наслідки, оскільки неправильне, змішане мовлення свідчить про недостатній культурно-освітній рівень мовця і може викликати у його співрозмовника психологічний дискомфорт. Окрім того, суржик є першим етапом деградації мови, оскільки мовці вживають ненормовані змішані елементи двох мов замість тих еквівалентів, що вже існують у рідній мові.

2. За кількістю охоплюваних мов (проста, складна).

У цій групі маємо поділ видів інтерференції на первинну (просту), що виникає при взаємодії рідної й однієї іноземної мови, та вторинну (складну), яка спостерігається при взаємодії декількох іноземних мов, коли раніше вивчена мова стає джерелом інтерференції при вивченні іншої іноземної

мови, тобто в умовах трилінгвізму та мультилінгвізму (вплив російської мови на засвоєння англійської, який проявляється, зокрема, в оглушенні українцями англійських дзвінких приголосних в кінцевій позиції слова).

3. За чинниками (психолінгвістична – свідомі та підсвідомі, соціолінгвістична – релігійна, політична та комунікативна).

Зазначимо, що свідомі мовні інтерференції, які є результатом штучного втручання в розвиток мови, відбуваються в разі необхідності, оскільки мова завжди служить потребам її носіїв. Специфіка свідомих мовних інтерференцій полягає в тому, що всі вони ґрунтуються на підсвідомих мовних інтерференціях. Цей тип охоплює такі види мовних інтерференцій, як, наприклад, втручання в мову під впливом релігії, політичної орієнтації, мовних контактів з носіями більш розвинених мов, а також мовне будівництво (мовне планування), тобто низку заходів, спрямованих на свідоме втручання в структуру мови, насамперед, у її фонетику, лексику та граматику.

Підсвідомі мовні інтерференції, серед яких можна виокремити субстрат, суперстрат та адстрат, відбуваються спонтанно, під впливом мовних контактів. Підсвідомі мовні інтерференції поділяються на дві великі категорії: підсвідомі інтерференції, що лежать в основі свідомих (мовна орієнтація під впливом релігійної або політичної орієнтації чи моди на мову, мовні контакти з носіями більш розвинених мов); підсвідомі інтерференції, що не лежать в основі свідомих, а спричинені мовною невідповідністю на фонетичному (через невідповідність артикуляційних баз) та граматичному (через невідповідність граматичної будови) рівнях.

У свою чергу соціолінгвістичні чинники можна вбачати, мабуть, найпоширенішим джерелом ознак типів мовної інтерференції, співвіднесених, як правило, з певними різноманітними за кількісним складом та професійною, суспільною, конфесійною тощо приналежністю соціальними групами індивідів. Соціолінгвістичні мовні інтерференції можемо поділити на релігійні, політичні, комунікативні тощо.

Релігійні інтерференції пов'язані з розповсюдженням світових релігій у період середньовіччя, оскільки писемність та лексика підпорядковувалась сакральним мовам. Сучасні мовні інтерференції є вже не релігійними, а політичними (через політичну орієнтацію) та комунікативними (через спілкування з носіями інших мов, торгівлю тощо).

Серед комунікативних мовних інтерференцій науковці виділяють комунікативно-релевантні (відхилення в мовленні вторинною мовою суттєво перешкоджають розумінню або повністю його виключають) та комунікативно-нерелевантні (відхилення від норми, які не впливають на взаєморозуміння).

4. За лінгвістичною природою: фонетична, лексична, граматична та графічна.

Зрозуміло, що різні мовні рівні в умовах мовних контактів мають специфіку проникності. Так, найбільш проникною для іншомовних впливів сферою мови є лексика, найменш проникними є рівні морфології та фонології [37, с. 344]. Про значну проникність лексичної системи мов свідчить наявність у різних мовах досить великого шару запозичень, які в теорії мовних контактів оцінюються позитивно, оскільки, як правило, є вмотивованими і збагачують мову, що їх запозичує. З лексичними ж інтерферами мовна система бореться, вони залишаються лише в мовленні індивідів-білінгвів з невисоким ступенем мовної компетенції. Говорячи про порівняно незначну проникність (велику стійкість) фонетичної системи мови, мають звичайно на увазі те, що вона мало здатна змінюватися як система загальнонародної мови, хоча в мовній практиці окремих індивідів і навіть груп індивідів фонетична будова однієї мови часто зазнає інтерференційного впливу іншої мови.

Граматична інтерференція спостерігається на морфологічному (на рівні морфем та частин мови), синтаксичному (на рівні членів речення та власне речень) та пунктуаційному рівнях. На граматичному рівні інвентар існуючих форм, крім запозичення та калькування, поширюється за рахунок

каталітичного або гальмівного впливу (посилення/послаблення категорій, існуючих у мові) [17, с. 13]. Морфонологічні зміни в мовах, що контактують тяжіють до спрощення граматичної підсистеми, у синтаксисі інтерференція виявляється у порушенні жорсткого порядку слів під впливом мови з вільним порядком слів, а також у використанні синтаксичних конструкцій, не властивих одній мові, але притаманних іншій.

В умовах контактування близькоспоріднених мов інтерференція набуває досить специфічного характеру, оскільки її результати, по-перше, іноді досить складно відрізнити від діалектного мовлення, а, по-друге, інтерференційні утворення часто являють собою гібридні утворення, у яких інтерференція виявляється у межах окремого слова відразу на кількох мовних рівнях.

Отже, явище інтерференції властиве індивіду, проте, слід зазначити, що під час масової двомовності однотипні інтерференційні процеси характеризують мовлення багатьох осіб, і, закріпившись в ідіолектних мовних системах, вони починають впливати також і на мовну компетенцію монолінгвів, що призводить до мовних змін.

Інтерференція – негативний аспект мовної взаємодії, оскільки інтерферени витісняють з ужитку існуючі в мові еквівалентні елементи, безпідставно замінюючи їх собою, і, у такий спосіб, денаціоналізують інтерферовану мову спочатку на мовленнєвому рівні, а за певних соціолінгвістичних обставин – і на мовному.

На нашу думку, інтерференція являє собою і взаємопроникнення одиниць однієї мови в іншу, і відхилення від норм однієї мови під впливом іншої, і мовленнєву помилку водночас.

Висновки до першого розділу

Сьогодні термін *дискурс* характеризують з різних позицій, зокрема: з позиції комунікативної лінгвістики та соціолінгвістики. Напряму комунікативної лінгвістики трактує дискурс як тип комунікативної діяльності, натомість соціолінгвістика визначає дискурс як мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія.

Дослідження мовної практики передбачає характеристику терміна *дискурс* саме з позиції соціолінгвістики. На нашу думку, дискурс – це спілкування людей, належних до тої чи тої соціальної групи або тої чи тої мовленнєвої ситуації.

Досліджуючи дискурс-картину варто враховувати певні дискурс-категорії, зокрема: правильність мови, риторичні та дискурсивні практики, використання спеціальної термінології, варіант мови тощо. Аналіз цих категорій стає можливим після характеристики явищ білінгвізму та диглосії.

Білінгвізм – результат використання однією особою або суспільством двох мовних кодів, а диглосія – стан, за якого кожна мова займає конкретне місце на шкалі цінностей індивіда, а також диференціюється за сферою комунікації. Загалом білінгвізм та диглосія доповнюють одне одного й разом функціують в одному комунікативному просторі.

Явище мовної інтерференції – це процес взаємопроникнення одиниць однієї мови в іншу, відхилення від норм однієї мови через вплив іншої. За лінгвістичною природою виділяють фонетичну, лексичну, граматичну та графічну інтерференцію. Явище лексичної інтерференції – найчастотніше, а рівні морфології та фонології є найстійкішими до інтеференції.

РОЗДІЛ 2. Аналіз дискурс-картини на прикладі відеохостингу Youtube

2.1 Тематичне наповнення як складова дискурс-картини

Під час дослідження дискурс-картини варто звертати увагу на тематичне наповнення блогів. Детально розглядаючи дискурс-картину, І. Ухванова-Шмигова представляє її як «референтний зміст, який реалізує себе в багатовимірному просторі». Тому, враховуючи цю багатогранність, науковиця пропонує називати референтний зміст дискурсу «дискурс-картиною». Згідно з дослідженням І. Ухванової-Шмигової, «можна виділити 4 виміри референтного змісту тексту:

- структурні виміри референтного змісту: тематичний зріз тексту з урахуванням глибини структурування тем та складників тексту;
- ієрархічні виміри змісту: тематичний зріз з урахуванням його ієрархії (прагматичне значення змісту);
- системний вимір змісту: його тематичні поля. Тут форма репрезентації важлива виключно через кодування й декодування додаткового змісту, додаткового значення, яке вона має;
- лінійний вимір змісту: лінійна репрезентація насамперед тематичних полів, але також і тематичного зрізу. Тут відбувається реконструкція рамових, стрижневих, супутніх тем та інших, розуміючи те, як здійснюється авторський замисел» [46, с. 135]

Отже, дослідження тематичного наповнення українських блогів здійснюємо за лінійним виміром. Оцінюючи теми, ми враховуємо: факт вибору теми; виділення за допомогою фото, шрифту; повторюваність; тип теми (наскрізна, ситуативна тощо).

Під час аналізу було проведено опитування, яке дало нам змогу визначити вік споживачів контенту та канали, які вони переглядають найчастіше. Так серед аудиторії від 15 до 43 років визначено такі

найпопулярніші блоги: *SlivkiShow*, *Телебачення Торонто*, *Geek journal*, *Sternenko*, *Загін Кіноманів*, *Denis Kazanskyi*, *Клятий раціоналіст*, *Твоя підпільна гуманітарка*, *Імені Т. Г. Шевченка*, *Ragulivna*.

Розгляньмо детальніше тематичне наповнення кожного з цих блогів.

Український, проте російськомовний канал *SlivkiShow* позиціює себе як пізнавальний. В описі міститься: «*SlivkiShow* – це цікаві й пізнавальні відео, які виходять кожного тижня» (*Тут і далі переклад з російської мови наш. – Л. Д.*).

Обсяг контенту: короткі відео, середня тривалість яких 10 хвилин.

Виділення за допомогою шрифтів, фото: наявний аудіосупровід та відеосупровід.

Стрижневі теми: виживання, лайфхаки, експерименти.

Стрижнева тема *лайфхак* реалізується використанням дієслів наказового способу, наприклад *візьміть*, *приклейте*, *киньте* тощо. У цій темі виділяємо наскрізні, ситуативні та супровідні теми. У відео «10 лайфхаків з магнітом» [104] спостерігаємо розкриття наскрізної теми *порядок* протягом усього відео. Ця тема виражена таким словосполученням як *організувати місце*, дієсловами *впорядкувати*, *прибрати* тощо. У цьому відео бачимо також наявність супровідних тем, до прикладу, тема *будівельні матеріали*, яку супроводжує відповідна лексика: *викрутка*, *молоток*, *цвяхи* тощо. Наприклад, «*звичайну викрутку можна протюнінгувати, прикріпивши до її залізної частини магніт. Вона стане притягувати до себе метал, і саморізи будуть триматися на ній самі*» [104].

У відео на тему «7 лайфхаків, які спростять життя kota» [107] спостерігаємо наявність ситуативних тем, які виражені вживанням складнопідрядних речень зі сполучниками умови, таких як *якщо* та *коли*, наприклад: «*Коли ваша тварина сумує, візьміть ось таку ємність чи пластикову пляшку. Відзначте та виріжте в ній декілька отворів за допомогою канцелярського ножа. Киньте в неї улюблені іграшки kota, і все готово*» [107] або «*Якщо ви вирішили помити вашу тварину, то йому така*

ідея навряд чи сподобається. Але якщо постелити на дно старий рушник, то це суттєво змінить ситуацію» [107].

Стрижнева тема *виживання* має супровідні та ситуативні теми. Так, до прикладу, у відео «Як прожити цілий день на 0 рублів!»[111] спостерігаємо наявність супровідних тем, таких як *добування їжі*. Тему виражають дієслова *збираємо, кладемо* та словосполучення, до прикладу, *нарвати листя*. Саме тут можна простежити використання ситуативної теми *навколишнє середовище*. Ситуативність виражена за допомогою підрядного словосполучення *в один момент*, наприклад: «*В один момент над нами стала пролітати зграя качок, і це було знаком, що нам пора повертатися додому» [111].*

Стрижнева тема *експеримент* виражена частим використанням конструкцій *що буде, якщо..., чи можна..., що стане з...* тощо. Тема має наскрізні, супровідні, ситуативні та підтримувальні теми. У відео «Що буде, якщо підпалити 10000 бенгальських вогнів» [110] спостерігаємо наскрізну тему *процес підготовки*. Тут використано характерні словосполучення, наприклад, *завантажували вогні, наповнювали каструлю* тощо. Супровідною до теми *експеримент* є тема *заходи безпеки*, яка виражена дієсловами *вберегти, запобігти* тощо. Наприклад, «*Ми сам не знали, що з цим робити, тому довелось пожертвувати великою каструлею з піском на дні. З надією на те, що нам вдасться вберегти її від полум'я, ми обробили її з середини фольгою, а на дно постелили картонку, замотану в ту ж фольгу» [110].* Підтримувальна тема *результат* наявна в більшості відео зі стрижневою темою *експеримент*. Реалізація відбувається за допомогою категорії минулого часу дієслова: «*Оце так! Полум'я було таке величезне!» [110], а також вирізняється посиленням використання аудіосупроводу».*

Телебачення Торонто – розважальний канал, щотижня публікує контент на різні теми, зокрема, політика, тренди соцмереж, зіркове життя тощо. В описі автори зазначають: «Телебачення Торонто – незалежна транснаціональна мультимедійна корпорація».

Обсяг контенту: відео середньою тривалістю 40 хвилин.

Виділення за допомогою шрифтів, фото: наявний аудіосупровід та відеосупровід.

Стрижневі теми: політика, музика, події, тренди

У стрижневій темі *політика* виділяємо супровідні теми, які реалізовані використанням лексики, яка характерна для політичного дискурсу, до прикладу, назви політичних осіб, партій, виживання відповідних термінів. Так, у реченні: «*Кремль провів спецоперацію щодо перекриття імпорту українських зірок*» [83] використано лексему *Кремль* – назву офіційної резиденції президента Росії, а також використано лексему *спецоперація*, яка характерна для російського політичного дискурсу. У реченнях: «*Заяви про перебування лідера опозиції Медведчука*» [83] та «*Шарієм зацікавилися хоч якісь спецслужби, окрім російських!*» [83] спостерігаємо використання назв політичних осіб, що вказує на те, що стрижнева тема *політики* наявна у відео цього каналу.

Стрижнева тема *музика* реалізована за допомогою використання фрагментів композицій, а також характерної лексики. Спостерігаємо використання іменників *пісня*, *трек*, а також назв музичних гуртів, до прикладу: «*Свіжа пісня «Без тебе мене нема» побудована на самоцитуванні*» [88]; «*Ця пісня набирає в Ютубі переглядів набагато більше, ніж кілька його попередніх треків*» [88]; «*Pink Floyd записав пісню на підтримку України*» [83].

Стрижнева тема *події* виражена за допомогою форми минулого часу дієслова. У відео «*Батько наш Бандера, instagram-заробіток, Ані Лорак, Мертвий півень, ЛГБТ: #@)€?§0 з Майклом Щуром #8*» [84] бачимо, що стрижнева тема *події* наявна у фрагменті із назвою «*Мертвий півень*». Тема смерть Міська Барбари є наскрізною, адже проходить крізь весь фрагмент відео. Уживання форми минулого часу дієслова демонструють такі фрагменти: «*...вони з різних поколінь, але були близькими друзями*»[84], «*Місько був моїм другом та одночасно кумиром*»[84]. Велику кількість

супровідних тем бачимо у цьому ж фрагменті відео, до прикладу: «Півні були головними рок-зірками українського андеграунду» [84]; «У Міська був талант наповнювати собою поетичні тексти. Вірш Наталки Білоцерківець «Ми помрем не в Парижі» тепер міцно асоціюється з ним» [84]. Знову ж таки бачимо широке використання форми минулого часу дієслова.

Тема *тренди* розкрита використанням іменників *тренд*, *гештег*, *тіктокери*, *челендж*, а також речень із пресупозиціями: «відео з гештегом «батьконашбандера» *передивилось уже більше 5 мільйонів разів*» [84]. Саме тут можемо побачити, що така конструкція вказує нам на те, що відео популярні – тобто перебувають у трендах.

Виявлено також супровідні теми, до прикладу, у фрагменті відео про тренди ТікТок бачимо супровідну тему *реакція пропагандистів*. Тема реалізована іменниками, зокрема *пропагандисти*, *експерти*, *істерика* тощо: «російські *пропагандисти* вже збирають по всій федерації *експертів* з питань українського дитячого фашизму для чергової *істерики* в прямому етері» [84]. Також супровідною темою можна назвати тему *майбутнє соцмереж*. У фрагменті: «*Незабаром* патріотизм українців *виросте* настільки, що вони *відкриватимуть* не ТікТок хауси, а ТікТок курені» [84] - бачимо, що тема тут реалізована за допомогою прислівників, таких як *незабаром*, а також за допомогою формою майбутнього часу дієслова.

Українськомовний канал «Geek journal» – розважальний канал, який робить огляди нам різні фільми, серіали тощо, а також розповідає про новини та події. В описі каналу зазначено: «Канал, що вижив! Привіт, наша улюблена людина! Тебе вітає канал Geek Journal, де ти зможеш знайти огляди українських та світових фільмів, актуальні новини зі всього світу та ще багато цікавого (бо нам хочеться в це вірити) контенту. Ми також маємо другий канал, де інколи щось виходить, тому будь так ласкавий, завітай ще й туди!».

Обсяг контенту: відео середньою тривалістю 40 хвилин.

Виділення за допомогою шрифтів, фото: наявний аудіосупровід та відеосупровід.

Стрижневі теми: новини та політика, фільми та серіали, програми на телебаченні.

Стрижнева тема *новини та політика* характеризується використанням форм минулого часу дієслова, наприклад: «Г. Фенікс *здобув* «Оскара»; «Фільм «Паразити» *став* найкращим іншомовним фільмом». Також спостерігаємо наявність назв політичних осіб, партій тощо, до прикладу: «*Медведчук* далеко не Сковорода, і світ ловив його понад 40 днів, але таки спіймав» [99], «*ОПЗЖ* воскресла і тепер називається *ПЗЖМ*» [100].

Бачимо також, що на каналі є супровідні теми, наприклад, тема *війна*. Вираження цієї теми відбувається за допомогою різних іменників: *загарбники, окупанти* тощо, наприклад: «*Загарбники* вивезли до Росії з лікарень Маріуполя вцілілі апарати ШВЛ» [95]. Спостерігаємо також вживання словосполучень та знову ж таки іменників-назв політичних діячів або партій, до прикладу: «*Кива* закликає *вдарити* по Львову *ядерною зброєю*» [95].

Стрижнева тема *фільми та серіали* загалом реалізуються за допомогою вживання характерних лексем та словосполучень, наприклад, у фрагменті «Атмосферу совєцького ярма та раптової свободи усіма її «плюсами» та «мінусами» передати вдалось на 100%» [97] бачимо, що автор ролика аналізує сюжет фільму та дає йому загальну оцінку, вживаючи іменники «плюси» та «мінуси».

Також є супровідні повторювані теми, зокрема тема *акторської майстерності*. Тут наявна лексика, яка характерна саме для цієї теми, адже вона реалізована дієсловами *перегравати, грати* та іменником *дикція*, наприклад: «Можна посварити за досить погану *дикцію*, а в декількох складних *сценах* він *недогравав*»[97] або «Було залучено *акторів*, котрі насправді не *актори*» [97].

Стрижнева тема *програми телебачення* характеризується вживанням лексем, характерних для сфери телебачення, так, наприклад, часто можна почути слова *ефір, програма, телеканали, прайм-тайм* тощо, використано назви каналів, таких як *СТБ, 1+1, Новий канал* тощо, а також використано словосполучення, зокрема: *програмна сітка*. У фрагменті: «Почну одразу з шокуючої новини, бо *СТБ* – це акронім до *Світ телебачення*, а не рандомний набір незайнятих літер в 1997 році» [96] - бачимо використання назви телеканалу, а також використання іменника *телебачення*. В інших фрагментах, наприклад: «Учасниками *проєкту* стають люди, які показали найкращі результати на відбіркових змаганнях в екстрасенсориці», «*Чергова програма*, яка була «злизана» з британського *шоу*, проекспериментована на росіянах, а потім показана на наших теренах» [96], «Олександр Ярема залишився незмінним *ведучим* «Вусолапохвіст» аж до 2013 року, коли «Вусолапохвіст» припинив існувати, але не в наших серцях» [96] – бачимо використання таких іменників як *програма, ведучий, проєкт, шоу* тощо.

Досить схожий за тематичним наповненням до каналу «Geek journal» канал «Загін кіноманів». Хоча, якщо в «Geek journal» можна побачити різне, проте збалансоване тематичне наповнення: *фільми, політика* тощо, то «Загін кіноманів» більш орієнтований саме на фільми. В описі свого каналу автор зазначає: «*Якщо ви прийшли прочитати цей опис, бо вам цікавий канал і ви хочете знати про нього більше, то я вам скажу таке: Я простий актор, якому цікавий кінематограф і який вирішив створити свій канал на цю тему. Проте з часом канал про кіно перетворився канал про сенси, змісти та культурний простір, іноді з долею гумору*».

Обсяг контенту: відео середньою тривалістю 40 хвилин.

Виділення за допомогою шрифтів, фото: наявний аудіосупровід та відеосупровід.

Стрижневі теми: новини та політика, фільми та серіали, телепередачі

Стрижнева тема *фільми та серіали* реалізується використанням характерних іменників, зокрема *фільм, режисер, сюжет*: «Я чомусь вільний думати, що це іронія *режисера* над співвітчизниками...» [59].

Тема *фільми та серіали* має супровідні теми, до прикладу, тема *огляди*. Тут автор використовує такі засоби як розповідь сюжету, характеристика персонажів тощо. У фрагменті: «Фільм «Стоп земля» – це драма про переживання складного періоду у житті підлітків. *Головна героїня* – це інтровертна школярка Маша» [59] бачимо, що автор використовує іменники *фільм, драма*, а також словосполучення *головна героїня*, що характерні для теми *фільми*. Також автор коротко переповідає сюжет. Ці ж самі явища бачимо й у наступному фрагменті: «...стиль оповіді нетиповий, сюжет перебивається певними інтерв'ю» [59].

Стрижнева тема *телешоу* виражена за допомогою іменників *телек, передачі, ефір* тощо: «Згадаймо, скільки щастя та радості приносив нам телек, у якому йшли улюблені передачі дитинства»;

Спостерігаємо також наявність супровідних тем, до прикладу, тема *добірка телепередач*. Тут бачимо наявність іменників на позначення назв телешоу, назв телеканалів тощо, наприклад, «...у 1992 році «*Маски-шоу*» виходить в *ефір* у вигляді *серіалу*, який ми звикли бачити» [63]; «шоу «*Файна Юкраїна*», яке з'явилося на екранах наших телеків у 2008 році» [63].

Стрижнева тема *політика*, як і в інших каналів, реалізується за допомогою вживання назв політичних діячів, партій тощо: ««...мені не подобається стиль, коли когось поливають диким хейтом і не бачать в людині ніяких хороших рис, якщо це не *Путін*, не *російська армія* і не *русня*, яка підтримує *війну* в Україні» [64].

Спостерігаємо наявність ситуативних тем, наприклад, тема *реакція*. Загалом, автор у відео висловлює власні думки з приводу тої чи тої ситуації. Характерними рисами для цієї теми є вживання дієприслівникових зворотів та дієслів минулого часу. Ці явища можемо простежити у фрагментах: ««Величезна кількість українців *усвідомила*, що для на «хараших руских» не

існує»[62], «...але подивившись в обличчя комуністів у той день, можна побачити, що не всі мріяли про незалежну Україну» [64].

Якщо проаналізовані вище канали мали декілька стрижневих, супровідних, ситуативних тем, то такі канали як «Ragulivna», «Denis Kazanskyi», «Sternenko» мають лише одну стрижневу тему – політика. Характерною відмінністю каналу «Denis Kazanskyi» від блогів «Ragulivna» та «Sternenko» є те, що автор першого послуговується російською мовою.

Обсяг контенту каналу «Sternenko»: відео середньою тривалістю 30 хвилин.

Обсяг контенту каналу «Denis Kazanskyi»: відео середньою тривалістю 15 хвилин.

Обсяг контенту каналу «Ragulivna»: відео середньою тривалістю 2 години.

Виділення за допомогою шрифтів, фото: наявний аудіосупровід та відеосупровід.

Стрижнева тема: політика

У цих каналів реалізація теми відбувається за допомогою використання іменників на позначення назв політичних діячів, наприклад: «Російські пропагандисти та всі можливі експерти з телевізора отримали вказівку зливати Медведчука» [91], «У Шарія істерика від українців, які під його домом в Іспанії провели мітинг» [112], «РАГУЛІ 120: Що спільного між Рюриком, Путіним, Гітлером, Кивою, Чомськи і Царьовим?» [102]. Також автори роликів використовують назви певних політичних заходів, наприклад: «Ігор Гіркін розповів про так звану мобілізацію в Донецьку й Луганську» [89], «Лорак пояснила, чому зрадила Україну, та заявила, що вона дерево і буде далі розважати росіян»[113], «Нас пасорілі палатікі»: Раміна відпрацьовує пропагандистську методичку» [45]. Використовують автори каналів й назви інших країн, до прикладу: «Українці ганяють росіян у ЄС. Нацизм росіян толерують Ізраїль, Німеччина та Греція» [103].

Освітній канал «Твоя підпільна гуманітарка» – канал, який публікує відеолекції на тему гуманітарних наук, в описі автори зазначають: «Назва вичерпно пояснює суть нашого проєкту: на цьому каналі ви знайдете лекції, інтерв'ю та онлайн-дискусії, що в той чи інший спосіб стосуються гуманітарних наук. Ясна річ, таке вільне формулювання розв'язує авторам руки у виборі теми, тож обіцяємо: буде цікаво».

Обсяг контенту: відео середньою тривалістю 40 хвилин.

Виділення за допомогою шрифтів, фото: наявний аудіосупровід та відеосупровід.

Стрижневі теми: мова, література, культура

У роликах з темою *мова* автори розкривають суть мовних процесів, пояснюють значення та походження тих чи тих лексем тощо. Відповідно, тема *мова* реалізується використанням лінгвістичних термінів, різних назв мов, до прикладу, *діалект, русизми, прामова*. Це можна побачити у фрагменті ролика на тему «Припиніть називати ці слова *русизмами*»: «...всі слов'янські мови, як і російська, походять зі спільної *прамови*...» [75].

Спостерігаємо також супровідних тем, *історія мови* та *лексикологія*. Тема *історія мови* реалізується такими конструкціями як *звідки взялась, звідки походить, хто вигадав*: «*Звідки взялась українська латинка*» [73], «*Хто і навіщо вигадав букву г*» [79], а також вживанням іменника *історія*, наприклад: «*Історія письма (3 частини)*» [73]. Реалізація теми *лексикологія* відбувається за допомогою лінгвістичних термінів, які характерні для розділу *лексикологія*. Це, до прикладу, іменниками *слово, росіянізми* тощо: «Урок – це *росіянізм?*» [78], «40 слів на позначення снігу, але це не так просто!» [71].

Стрижнева тема *література* виражена вживанням назв на позначення літературних жанрів, назв творів, а також вживанням дієслів *почитати*, іменників *книги*, словосполучень *електронні книжки*: «*Література сьогодні вже не та. Інтернет-, електронні книжки та інші нововведення перетворюють читання справжніх книжок на велику рідкість*» [73].

Спостерігаємо наявність супровідних тем, таких як *українська література* та *світова література*. Так, тема *українська література* виражена вживанням назв творів, поетів чи прозаїків України. Наприклад, «*Слово о полку Ігоревім*»: давньоукраїнський епос чи підробка» [70], «*Українська ветеранська література – що почитати*» [73]. Тема *світова література* виражена вживанням словосполучення *світова класика*, назвами творів світової літератури, іменами та прізвищами письменників, наприклад: «*Вергілій. Мистецтво пропаганди*» [72].

Стрижнева тема *культура* виражена лексемами, які позначають назви міфічних істот, наприклад: «*Український бестіарій: Чугайстер*» [81], також тема виражена словосполученнями *культурні коди*, наприклад: «*Культурні коди Go_A Shum*» [74].

«Імені Т. Г. Шевченка» – освітній канал, авторами якого є брати Капранови – українські письменники, видавці, публіцисти. В описі каналу міститься інформація, яка дозволяє виокремити нам стрижневу тему: «Тут ви знайдете цікаві відео на тему історії України (УПА, ОУН, Козаки, Прапор, Герб, Гімн, Бандера, Шухевич, Міхновський, Атило, Сірко, Шевченко)». Отже, бачимо, що стрижнева тема каналу «Імені Т. Г. Шевченка» – історія.

Обсяг контенту: відео середньою тривалістю 20 хвилин.

Виділення за допомогою шрифтів, фото: наявний аудіосупровід та відеосупровід.

Стрижневі теми: історія

Спостерігаємо також наявність супровідних тем, до стрижневої теми *історія*. Зокрема, теми *історія різних періодів* та *розвінчання історичних міфів*. Тема *історія різних історія періодів* реалізується використанням архаїзмів, історизмів, до прикладу: «Як влаштована Січ» [69]. Також бачимо, що в цій темі активно використовують дієслова минулого часу, наприклад: «Колись нам на очі *потрапив* документ, який повністю вичерпує питання кількості *козаків*. Це була доповідь російській імператриці одного з посадовців... Однак також існував *козацький реєстр*, який затверджував

польський *круль*» [69]. Тема містить також назви різних країн, міст, портів, як сучасних так і історичних, наприклад: «Історія Німеччини», або ж «... вдалося відбити у данців захоплені ними естонські землі, разом зі столицею – перспективним портом *Ревель*, нині – *Таллінн*» [69].

Супровідна тема *розвінчання історичних міфів* виражена використанням таких негативно забарвлених іменників як *брехня*, *пропаганда*, *таврування*, наприклад: «Єдина чи клаптикова Україна? Боремося з *пропагандою!*» [65], «Найбільша *брехня* Росії | Історія України від імені Т.Г. Шевченка» [68]. Також бачимо вживання словосполучень *створювала образ*, *історичні факти* тощо, наприклад: «Роками, навіть десятиліттями Москва *звинувачувала* у нацизмі українців, *створювала образ* України як фашистської держави, *вигадувала* страшилки у вигляді «правого сектора», *таврувала* українців як антисемітів» [68], «Але з іншого боку є *історичні факти*, з якими не посперечаєшся» [68].

Отже, досліджуючи дискурс-картину відеохостингу Youtube, важливо враховувати тематичне наповнення кожного з каналів. Було проведено реконструкцію рамкових, стрижневих, супутніх тем та інших задля розуміння того, як здійснюється авторський замисел. Ми проаналізували розважальні, політичні, освітні канали, блоги та виявили низку засобів, за допомогою яких реалізується та чи та тема.

Розважальні канали мають різне тематичне наповнення, виділено такі стрижневі теми: лайфхаки, новини, політика, фільми, серіали, телепередачі, експерименти тощо. Тема лайфхак міститься на каналі «Slivkishow» та реалізується зазвичай використанням складнопідрядних речень з підрядним умови, а також використанням дієслів наказового способу. Тема політика є у таких каналів як «Geek journal», «Загін кіноманів» та «Телебачення Торонто». Вона реалізована використанням назв політичних партій, політичних діячів, різних політичних процесів тощо. Тема новини наявна також на каналах «Geek journal», «Загін кіноманів» та «Телебачення Торонто» та реалізована використанням дієслів минулого часу, імен акторів,

політичних діячів тощо. Теми фільми та серіали бачимо на каналах «Geek journal» та «Загін кіноманів». Ці теми розкриваються вживанням іменників, які характерні галузі кіномистецтва, наприклад, *актор, дикція, фільм, сюжет* тощо. Спостерігаємо також велику кількість супровідних тем, тобто тем, як дотичні до стрижневої. Бачимо також наявність ситуативних тем, які реалізовані за допомогою підрядних словосполучень, таких як в один момент тощо.

Такі блоги як «Ragulivna» «Sternenko» «Denis Kazanskyi» мають суто політичну тематику. Якщо на розважальних каналах можна було побачити наявність як стрижневих, так і супровідних та ситуативних тем, то у цих блогах була одна стрижнева тема – політика. Як і в розважальних, ця тема реалізована вживанням назв політичних партій, політичних діячів, різних політичних процесів тощо.

До освітніх каналів віднесено такі канали як «Твоя підпільна гуманітарка» та «Імені Т. Г. Шевченка». Канал «Твоя підпільна гуманітарка» має декілька стрижневих тем: мова, література та культура. Бачимо також наявність супровідних та ситуативних тем, зокрема історія мови, лексикологія, українська література, світова тощо. Усі ці теми реалізуються використанням відповідних іменників, наприклад, слово, література, книги та дієслів, зокрема *почитати*.

Натомість канал «Імені Т. Г. Шевченка» має лише одну стрижневу тему та декілька супровідних. Так, до стрижневої віднесено тему історія, а до супровідних належать теми: історія різних періодів та розвінчання історичних міфів. Ці теми реалізовані використанням дієслів минулого часу, а також архаїзмів, історизмів тощо.

2.2 Категорії дискурс-картини на прикладі українських блогів

У процесі реконструкції комунікативно-рольового змісту можна використовувати три техніки: реконструкцію та аналіз аргументативного

дискурсу; реконструкцію комунікативних стратегій дискурсії; реконструкцію кортежного змісту дискурсії. До кортежного змісту входить мовна поведінка комунікантів, їхні соціальні, індивідуальні характеристики, статусні, професіональні особливості та інші [23, с. 32-33].

Більш широку класифікацію дискурс-категорій подала І. Ухванова-Шмигова. Науковиця виділяє 33 категорії, які розприділяє на 4 групи, що характеризують адресанта, адресата, кортеж, коди спілкування [46]. Наша робота спрямована на дослідження категорій дискурсу в українських блогах, тому ми аналізуватимемо риторичні та дискурсивні практики, правильність мовлення, варіант мови та спеціальну термінологію.

Дискурсивні та риторичні практики розкривають мовленнєву діяльність, яка реалізується у співвідношенні з вимогами певного типу дискурсу в процесі його створення й відтворення [40]. Характеризуючи типи дискурсу, ми опираємося на класифікацію, яка запропонована Г. Почепцовим. Мовознавець виділяє такі типи дискурсу: «Теле- і радіодискурс, газетний дискурс, театральний, кінодискурс, літературний, дискурс у сфері публік релейшнз, рекламний дискурс, політичний дискурс, релігійний дискурс» [33]

Правильність мови показує дотримання чинних норм української літературної мови. Тут аналізуємо явища диглосії та білінгвізму, а також явище інтерференції, що виникає в умовах білінгвізму.

Використання спеціальної термінології передбачає вживанням мовцем лексем, характерних для певної сфери.

Проаналізуємо детальніше дискурс-категорії кожного каналу.

Slivkishow

Дискурсивні та риторичні практики. Контент російськомовного каналу *Slivkishow* належить до розважального теледискурсу. Слухач не може напряду контактувати з мовцем, у нього немає можливості поставити запитання, скоригувати темп мовлення тощо. Цей тип дискурсу передбачає

невимушеність та неофіційність, які можна простежити в уривку: «А мы, распугав всех зверей, сматываем удочки и скрываемся в закате» [108]. Мовець створив знаковий образ живого мовлення. Контент має як слово, так і зображення, що характерно для теледискурсу.

Автор використовує різні риторичні практики, щоб зацікавити свого глядача. Так, наприклад, мовець вживає образні вислови: «Попути мы увидели большой кран, котрый стал заложником выросших вокруг деревьев» [108]. Також бачимо використання художніх засобів, наприклад, метафор: «Уже много лет по интернету блуждают способы удаления ржавчины из металла» [106]. Мовець послуговується також фразеологізмами, зокрема *сматывать удочки*: «А мы, распугав всех зверей, сматываем удочки и скрываемся в закате» [108]. Серед риторичних практик автор каналу використовує покликання на думку його глядачів, це можна побачити в уривку: «Привет! Прошлый выпуск так понравился нашим подписчикам из тюрьмы, что они не хотят выходить оттуда» [105] – бачимо, що тематику ролика було продовжено, оскільки попереднє відео набрало велику кількість позитивних відгуків.

Правильність мови. Оскільки «Slivkishow» – це російськомовний, проте український канал, можна простежити у мовленні автора явища фонетичної та граматичної інтерференції з українською мовою.

У реченні «Говорят, что на нем так *никто* и не успел покататься» [108] – бачимо вживання слова *никто*, замість літературного російського *никто*. Для російської мови характерним є вимова звука *a* на місці ненаголошеного *o*, чого автор не завжди дотримується, наприклад: «Вот как оно *выглядело* до аварии» [108]. У реченні: «Мы держали путь на градирню *п'ятого* энергоблока» [108] – у слові *п'ятого* чуємо роздільну вимову, яка характерна для українських слів з апострофом, але російській мові таке явище не притаманне.

Спостерігаємо також, що автор часто ставить наголос в іменниках у множині на останній склад: «Поэтому были предусмотрены специальные

лифть» [108], наприклад, у слові *лифть* наголос падає на останній склад, що характерно для української мови, але в російській мові наголос падає на перший склад – ліфты.

У мовленні автора наявне явище граматичної інтерференції з українською мовою, наприклад, уживання українського дієслова *закуплятися* в російському контексті: «Привет! Скоро Новый год, и в это время все *закупаются* петардами» [109].

У мовленні також можемо простежити лексичну інтерференцію з англійською мовою, наприклад, вживання слів *лайфхак*, *треш*, *смартфон* тощо: «Если мышка прогрызла вашу зарядку для *смартфона*, то это можно легко починить» [105], «Встречаются даже такие *трешовые* идеи» [105].

Використання спеціальної термінології. Мовець не використовує спеціальну термінологію.

Телебачення Торонто

Дискурсивні та риторичні практики. Мовці використовують прийоми, які характерні для розважального теледискурсу. Їхнє мовлення невимушене, неофіційне. Про це свідчить використання сленгу, наприклад: «Невідомо, чи спрацювала б з Медведчуком така гнила й тупа *відмазка*. Тим часом, до самого горизонту, *горить* у самого Шарія» [88]. Автори створили знаковий образ живого мовлення. Спостерігаємо також, що темп подавання інформації не залежить від споживача. Контент має як словесну, так і візуальну форму, що характерно для теледискурсу. Серед риторичних практик автори використовують вираження думок у дійовій словесній формі. Бачимо наявність точного, виразного зрозумілого мовлення, наприклад: «Звичайно, це все давно треба було заборонити. Бо в мене вже судоми від цього *трешу*» [88].

Ведучі каналу зацікавлюють аудиторію, використовуючи різні засоби виразності, наприклад, в уривку: «Це реально впливає на мозок. Дуже важко пручатися, і не почати сумніватися у власній адекватності, згадуючи давно вимерлу мову, щоб підспівувати» [82] – бачимо, що автори поділили частини

речення між собою, щоб підсилити сприйняття теми. Також спостерігаємо наявність сарказму, що зацікавлює глядача ще більше. Є наявність художніх засобів, зокрема використання гіпербол та метафор, наприклад: «На цих словах ваш мозок остаточно став рідиною, з вух тече квас. У кишені з'являється партійний квиток «Єдиної Росії» [82].

Правильність мови. Автори послуговуються українською мовою для ведення свого каналу. Вони дотримуються орфоепічних та граматичних норм, наприклад, використовують форми кличного відмінка: «Майкле, ти що не плакав, коли вбили Муфасу в мультфільмі «Король Лев»? Ти точно його жалів, Майкле?» [87]. Спостерігаємо явища лексичної інтерференції, зокрема з англійською мовою. Автори активно послуговуються іменниками Інстаграм (англ. Instagram), сторіз (англ. stories), гештег (англ. heshteg), тролінг (англ. trolling), твіт (англ. twit), айфон (англ. iphone), дієслів тегати (англ. to tag), прикметників фейковий (англ. fake) тощо, наприклад: «Публікуйте своїх псів у *Инстаграм-сторіз* і *тегайте* «Телебачення Торонто» [87], «Від усіх українців і від себе особисто вітаю лідера *гештег* Китаю...» [87]. Бачимо також мовну інтерференцію з російською мовою, зокрема використання словосполучення *розкрийте очі*: «Розкрийте очі, тендітні ліберали!» [87] – що російською звучить як *откройте глаза*.

Використання спеціальної термінології. Ведучі каналу добирають заголовки до підтем, активно використовуючи прикметники середнього роду, наприклад, творчо-державотворче [85], тік-ток-партіотичне [84], сумне [84], колекціонувальне [85], дууухастне [85], мольфарське [83] тощо.

Geek journal

Дискурсивні та риторичні практики. Як і «Телебачення Торонто» канал «Geek journal» належить до теледискурсу. У мовця та глядача немає можливості коригувати одне одного, адже вони перебувають у різних точках простору й часу. Темп подання інформації також не залежить від слухача,

тому мовець обирає той, який йому зручний. Спостерігаємо поєднання зображення та слова, що характерно для теледискурсу.

Мовець використовує різні риторичні практики, зокрема точне та виразне мовлення, наприклад: «Шість зіркових гостей випробовують на собі гіпнотичний феномен і стають головними героями сюжетів-розіграшів. Піддавшись гіпнозу, зірки потрапляють у різноманітні ситуації та перебувають у найнесподіваніших ролях» [96]. Автор каналу використовує фонетичні засоби виразності, адже досить часто використовує зміну інтонації залежно від сенсу висловлення, наприклад: «*Путін! Ти деукраїнізуєш не в той бік*» [99] – тут автор використовує інтонацію, яка виражає зневагу та насмішку. У наступному реченні бачимо, що мовець виділяє інтонацією іменник *апокаліпсис*, що вказує, на думку автора, на важливість цієї лексеми в реченні: «Це ми зараз сміємось з зомбоідеї Путіна, а от коли почнеться *апокаліпсис* – буде не до сміху» [99]. Автор також використовує різні художні засоби, які сприяють ще більшому інтересу слухача до нього, так у реченні: «Рубрика, що *молода, наче свіжовикопана бульба*, а уже розродилась спецвипуском, присвяченим Дню перемоги» [99] – бачимо, що мовець використовує порівняння та метафори.

Часто можна побачити використання автором саркастичних висловів, які слугують засобами привернення уваги аудиторії, наприклад, «...але ж не сидячи, а стоячи, щоб славити Росію прямо отак з усіх сил, щоб захистити бабину пенсію від солдатів НАТО» [100]. У реченні: «Я сильно перебільшив, назвавши їх людьми культури, бо що Дюжев, що Лепс, що Деніс Майданов, в моїх очах не оправдовують своє існування в жодного із цих двох слів, то ж просто вони явно показують, що культура, а в нашому випадку її бліда подоба, ніколи не будуть поза політикою» [100] бачимо, що автор знову використовує саркастичні вислови, а також змінює інтонацію на займеннику *вони*, надаючи йому негативної оцінки.

Однією з найчастотніших риторичних практик на каналі «Geek journal» є розігрування гумористичних мінісцен, які допомагають стимулювати слухача сприймати більше інформації.

Правильність мови. Ведучий послуговується українською мовою, намагається дотримуватися орфоепічних, лексичних та граматичних норм. Проте бачимо, що в мовленні наявні явища мовної інтерференції. Так, автор послуговується лексемами іншомовного походження, зокрема, крінж, зумери, сиквел, гобі, контент тощо. Наприклад, у фрагменті: «Він не врахував один момент. Позаяк у нас до нього *резистентність*, адже Оксана Марченко все ще існує» [100] – бачимо використання іншомовного терміна *резистентність*, що означає стійкість.

Бачимо також явища лексичної інтерференції з російською мовою, наприклад, використання дієслова *чешуться* замість *сверблять*, прикметника *пасмурна* (погода) замість *похмура*: «Літак злетіти не зміг, через те, що погода була надто пасмурна» [99]. У реченні «Руки чешуться відкрити *чергове* ТСН» [96], окрім російського дієслова *чешуться* спостерігаємо також порушення орфоепічної норми, зокрема у наголошенні слова *черговій*, оскільки мовець постійно ставить наголос на передостанньому складі. Бачимо також використання активних дієприкметників теперішнього часу, які не характерні для української мови: «Почну одразу ж з *шокуючої* новини...» [96].

Автор використовує плеоназми, наприклад, вживання фрази *свою власну*: «15 липня вважається Днем народження каналу, адже саме в цей день він отримав *свою власну* частоту» [96].

Використання спеціальної термінології. Автор часто вживає неологізми, деколи надаючи новотвору негативної конотації, наприклад, вживання слова *фублі*, яке утворено за допомогою субституції – незузального способу словотвору, який створюється шляхом заміни у твірному слові морфеми, але асоціації з витісненою морфемою залишаються [20], наприклад: «Так, звісно, минулі роки вони витрачали мільйони фублів

аби розганяти хмари на Масквой, а цього року їм просто погода завадила» [99]. Також автор використовує іменник *людини*, замість *люди*: «Привіт, мої улюблені *людини*! Мене звати Тайлер Андерсон» [99].

Мовець власним способом утворює прикметник від слова Росія. Так, замість усталеного прикметника *російський*, автор використовує прикметник *росіяньський*: «Хоча всі думають, що у параді участь прийняло 11 тисяч *росіяньських* солдат» [99].

Загін Кіноманів

Дискурсивні та риторичні практики. Програма належить до теледискурсу, адже слухач не може коригувати почуте (поставити питання, щось уточнити), бо знаходиться в різних просторових та часових межах з мовцем. Теж саме й стосується темпу подачі інформації: слухач не може його коригувати. Мовлення автора невимушене та неофіційне. В уривку: «Режисер покаже, що це працює не лише у росіян, але увесь світ стоїть на ненависті. Тому, це *тіпа* для них *норм*» [61] бачимо використання сленгу, що вказує нам на неофіційність мовлення.

Серед риторичних практик, які використовує автор, бачимо застосування художніх засобів, точність, виразність, ємність інформації. Наприклад, у фрагменті: «Український дубляж. Його обожають мільйони українців за його комічність та правдивість. Його визнано найкращим у світі. І багато хто вже не уявляє, як це: дивитись в кінотеатрі фільми не дубльовані українською мовою» [60] – бачимо, що автор чітко, зрозуміло та точно формулює власну тезу. Досить часто мовець використовує художні засоби та цитування, щоб зацікавити аудиторію. Так бачимо використання метафори, коли значення словосполучення *пирскати отрутою* перенесене на людину, а також цитування вислову одного з членів Партії регіонів: «Після чого «регіонали» просто таки отрутою пирскали з рота, так хотіли скасувати український та повернути російський дубляж, мовляв: «Неприродньо виглядає цей дубляж. Хочеться почути актора...» [60] – і це вони планомірно

почали робити, прийшовши до влади» [60]. В уривку: «Вони вміло годували менталітет росіян мистецтвом, а нам прививали синдром меншовартости» [60] – бачимо використання персоніфікації *годувати менталітет*. Рідко можна побачити використання іронії, наприклад: «Так сказав, ніби я розумію, про що говорю. Мені взагалі тоді не було» [63].

Мовець використовує інтонацію задля того, щоб надати реченню більш зрозумілого смислу, наприклад: «Так, мабуть, на Росії існують хороші, адекватні люди...» [62] – спостерігаємо, що автор з більшою інтонацією вимовив слово *мабуть*, щоб посил мовця став емоційнішим та зрозумілішим.

Також ведучий активно та доречно жестикулює, що допомагає слухачеві краще засвоїти думку, яку хоче донести автор.

Правильність мови. У своїх роликах автор послуговується літературною українською мовою. Мовець дотримується орфоепічних, лексичних та граматичних норм. Хоча можемо побачити рідкісні випадки неправильного наголошення, наприклад, у слова *нена́висть* (мовець говорить *не́нависть*), *чергове́* (мовець говорить *черго́ве*) [63].

Спостерігаємо явища лексичної інтерференції з англійською мовою, наприклад використання іменників *треш*, *дисклеймер*, *демонстрація*, *спойлер* тощо. Наприклад: «Сьогодні я хочу зосередитися на розборі цього *трешу* і показати вам, як Росія роками підводила ненависть до українців на скажено високий рівень» [61], «Я передивився російські фільми та можу з впевненістю поставити ось цей *дисклеймер*» [61].

Використання спеціальної термінології. Оскільки на каналі переважно публікують контент пов'язаний з фільмами, то часто можна натрапити на використання лексики, характерної саме для кіномистецтва.

Ragulivna

Дискурсивні та риторичні практики. Контент каналу «Ragulivna» належить до теледискурсу. В авторки та глядача немає можливості коригувати одне одного, адже вони перебувають у різних точках простору й

часу. Темп подання інформації також не залежить від слухача, тому авторка обирає той, який їй зручний. Спостерігаємо поєднання зображення та слова, що характерно для теледискурсу. Також на належність контенту до теледискурсу вказує невимушеність та неофіційність, наприклад, авторка використовує фразеологізми, наприклад: «Я розумію, що можна подумати, що я трохи *кукухою поїхала*, але розважаємось як можемо» [101], «Зараз йому доведеться знімати з себе 120 шкур, щоб відповідати за той гнилий базар, який він навів» [102].

Серед риторичних практик авторка використовує цитування, наприклад: «А взагалі, якщо говорити про Скрябіна, то в мене одна з найулюбленіших його пісень – це пісня годинник... Знайдіть її й послухайте, це пісня сьогоднішнього ефіру, а я просто зацитую: «Чую, брате, що буде війна // Холодна і мокра, довга і зла // Квадратні на круглих будуть іти // За то що ті рівні, як їх не крути» [101]. Ведуча також використовує художні засоби, зокрема метафори: «Зараз я бачу текст, який накладається на нашу війну» [101], а також алюзії, наприклад, словосполучення *кривава імперія* – натяк на Російську Федерацію: «І в яких взаємостосунках ми завжди були з цією кривавою імперією» [101]. Ведуча використовує невербальні засоби спілкування: активно жестикулює та сміється

Правильність мови. Авторка каналу послуговується українською мовою, здебільшого вона дотримується орфоепічних, лексичних та граматичних норм сучасної української літературної мови. Бачимо, що деколи авторка вдається до калькування, зокрема вживання слів *дійсно*, *відключати*, наприклад: «Ну, *дійсно*, створити собі окремий вагон і в ньому пити чай» [101]. Також у мовленні ведучої бачимо невластиву зменшувально-пестливу форму від слова *трохи* – трошечки, замість трішечки: «Тому він обов'язково буде, але *трошечки* згодом» [101].

Спостерігаємо явище лексичної інтерференції, зокрема вживання сленгових слів, які походять з англійської мови: *хейт*, *контент*, *лайт*, *клас* тощо, наприклад: «Снежаба навіть не зрозуміла, а що було не так в етам

інтерв'ю» [101], «Зараз ми будемо розбирати *хейт* в переслідування Сніжаби Єгорової» [103], «Ви бачите кожен *контент...*» [101], «Ти знаходишся у цьому просторі й він тебе *деформує*» [101], «Буду намагатися обирати для вас більш *лайтові* постановки: таке кльове, *класне...*» [101]. Ведуча використовує сленгові слова, які первинно мають інше значення, так, наприклад: «Будуть *вигрібати* пекло на землі». Слово *вигрібати* в академічному словнику [38] має значення: гребучи, робити яму, заглибину в чому-небудь [102]. Натомість у цьому контексті слово *вигрібати* означає розплачуватися за щось. Досить часто ведуча переходить з української мови на російську. Це зумовлено тим, що авторка бажає таким чином висловити свою зневагу до російської мови та певних її діячів, наприклад: «Звернення України до *вот етаво пабєдабєснава народа*» [102], «...він переводиться в цю категорію і говорить, що *люді не вінавати*» [102].

Використання спеціальної термінології. Ведуча каналу часто використовує неузвальні способи словотворення, наприклад, субституцію. Так, у фрагментах: «Він і його *Шмарченко* отримають по заслугі» [101], «Вона теж туди поїхала і *Мертведчук* теж туди поїхав» [101] – бачимо використання прізвища *Шмарченко* замість *Марченко*, *Мертведчук* замість *Медведчук*. Це вказує нам на те, що похідне слово створене за допомогою заміни неморфемного сегмента, за аналогією до структури конкретного слова, але незважаючи на зміни, слухач відтворює твірне слово у своїй свідомості.

Sternenko

Дискурсивні та риторичні практики. Мовець використовує прийоми, які характерні для теледискурсу. Його мовлення невимушене, неофіційне. Автор створив знаковий образ живого мовлення. Спостерігаємо також, що темп подавання інформації не залежить від споживача. Контент має як слово, так і зображення, що характерно для теледискурсу.

Мовець застосовує різні риторичні практики, зокрема використання художніх засобів, наприклад, метафор: «Україна виграла Євробачення, виграє й війну, яку розв'язала Росія» [116], алюзій: «Можливо, коли ми проженемо звідти *кремлівську хунту*, і там буде Євробачення» [116], «Слухаємо далі ниття оцього російського *воєнного злочинця*» [116]. Так під кремлівською хунтою розуміємо проросійську владу, а під словосполученням воєнний злочинець розуміємо Ігоря Гірка. У мовленні автора також спостерігаємо наявність саркастичних висловлювань, які допомагають слухачеві краще зорієнтуватися в авторському задумі, а також прийняти позицію мовця. Це бачимо у фрагментах: «У той час, коли росіяни самі розповідають про *якусь там* політику» [117], «Вони все ніяк не можуть зрозуміти, чому така жахлива *несправедливість*, чому це Україна була на Євробаченні, а російських *нацистів* туди не впустили» [116], «Ви подивіться, які погані, *жахливі європейці*. Не захотіли тиражувати *фейк* Росії» [116].

Правильність мови. Автор послуговується українською літературною мовою, у його мовлення спостерігаємо дотримання норм української мови, проте рідко натрапляємо на неправильно наголошені слова, наприклад: «За допомогою *кóтрих* покращують ефективність ведення бою» [116] – наголос у слові *котри́х* у мовця подає на перший склад.

На відміну від «Телебачення Торонто», «Ragulivna» та інших, «Sternenko» неактивно використовує лексичні запозичення, хоча повністю не уникає їх. Так, мовець використовує слова англійського походження, наприклад, *фейк*, *лайк* тощо: «Коли вони вигадали *фейк* і самі ж в нього повірили» [111], «Натисніть *лайк* до цього відео» [115], «Оці слова Гірка будуть ще здаватися *оптимістичною* оцінкою» [116].

Рідко мовець використовує російську мову і, як і у випадку з каналом «Ragulivna», це зроблено для того, щоб надати висловам негативної, зневажливої конотації: «Російські солдати *героїчески* виконують свій долг, як каже *Владімір* Путін» [56]. Мовець використовує слова, значення яких не відмінне від прямого. Наприклад, у реченні: «Абсолютно очікувано, що від

цієї перемоги України *пригоріли* росіяни» [116] слово пригоріти вживають у значенні обурюватися, хоча у словнику подано значення: «Злегка обгоріти» [38].

Використання спеціальної термінології. Оскільки канал політичного спрямування, то мовець часто послуговується характерною термінологією, наприклад: «Нібито представниці Польщі *зігувала*» [116], «Вони називали цього *денацифікатора* своїм вождем» [116], «*Нацистом* для Рогозіна навіть став Елон Маск» [117].

Denis Kazanskyi

Дискурсивні та риторичні практики. Контент каналу належить до теледискурсу, адже мовець та слухач належать до різних часових та просторових проміжків, відповідно, вони не можуть коригувати одне одного. Темп подавання інформації також не залежить ні від мовця, ні від слухача. Автор створив знаковий образ живого мовлення.

Серед риторичних практик бачимо використання невербальних засобів спілкування, інтонації, саркастичних висловів та художніх засобів. Мовець неактивно, проте доречно жестикулює, використовує інтонацію, щоб виділити важливі, на його думку, слова.

Досить часто мовець під час аналізу тої чи тої ситуації вживає насмішки, наприклад: «Ой, не получилось, да. Внезапно выяснилось, что украинцы – это тоже народ, который хочет жить в своей стране» [92]. Частотним є вживання епітетів, наприклад: «По ихней собственной *шизофренической* логике» [93], «Только этот же самый *недалекий* эксперт не пояснил одну вещь» [92] – у цих уривках крім саркастичних висловів наявні також епітети *шизофренічний*, *недалекий*. Автор також вживає антитезу, наприклад в уривку: «Это не какой-то мудрый *руководитель*, которым его считают в России, а откровенный *вредитель*» [93] – протиставляє керівника зі шкідником. Серед художніх засобів також виділяємо метонімії, наприклад, автор під назвами Росія та Америка розуміє не країни, а владу цих країн:

«Потому что Россия теряет свою молодёжь, теряет свой генофонд, а выигрывает от этого всего только Америка» [92]. Автор також використовує метафори, наприклад, *пропаганда прорахувалась, провалилась*: «Для того, чтобы понять, насколько эпично провалилась и просчиталась вся российская пропаганда» [93].

Мовець подає інформацію чітко та лаконічно, а також використовує цитування.

Правильність мови. Автор послуговується літературною російською мовою. Оскільки автор розповідає про політичні реалії в Україні, то часто вживає назви державних установ, органів влади не перекладаючи. Наприклад, у реченні: «Я пришел с ребятами с «Муниципальной варты» [94] – бачимо, що в слові *муниципальной* зберігається закінчення *-ой*, що характерно для родового відмінка однини іменника російської мови, проте слово *варта* не перекладене, мовець просто граматично адаптував його. Звідси можемо зробити висновок про наявність лексичної інтерференції з українською мовою.

Спостерігаємо явища лексичної інтерференції з англійською й французькою мовами. Мовець використовує такі лексеми як *топовий* (з англ. *top*), *спікер* (з англ. *speaker*), *реванш* (з фр. *revanche*): «Пока у нас Илья Кива является одним из *топовых спикеров* от пророссийских сил, можно не переживать по поводу российского *реванша*» [95].

Деколи автор вживає сленгові слова, які в літературній мові мають інше значення, наприклад: «Люди несли вот такую дичь годами, причем сами же в нее и верили» [93] – бачимо використання слова *дичь*, що в російській мові означає: «Дикі птиці та звірі як предмет полювання» [38]. Автор же вживає слово *дичь* як синонім до слова *нісенітниця*.

Використання спеціальної термінології. Оскільки контент каналу політичного спрямування, то мовець використовує іменники *пропаганда*, *генофонд*, прикметники *легітимний*, *проросійський* тощо.

Твоя підпільна гуманітарка

Дискурсивні та риторичні практики. Програма належить до теледискурсу, адже слухач не може коригувати почуте (поставити питання, щось уточнити), бо знаходиться в різних просторових та часових межах з мовцем. Теж саме й стосується темпу подачі інформації: слухач не може його коригувати. Мовлення авторів невимушене та неофіційне.

Серед риторичних практик виділяємо: цитування, використання художніх засобів, невербальні засоби спілкування. Ведучі часто вдаються до цитування, наприклад: «...частина нашої редакції ходила по квартирі й наспівувала *«сію-вію, сію-вію...»* [74]. Бачимо використання художніх засобів, наприклад, метафор: «Через таке становище і в Ірландії, і в Білорусі *національна мова значно програє»* [76]. Автори послуговуються також невербальними засобами комунікації, наприклад, активно, але доречно жестикулюють. На відміну від інших каналів, де ведучі використовують більший спектр риторичних практик (жарти, зміна темпу мовлення тощо), на каналі «Твоя підпільна гуманітарка» спостерігаємо флегматичність у подачі інформації. Автори каналу зацікавлюють свого слухача саме інформацією: цитують твори, аналізують етнокоди тощо.

Правильність мови. Ведучі каналу використовують українську мову під час мовлення. Вони дотримуються орфоепічних, лексичних та граматичних норм української мови. Спостерігаємо вища лексичної інтерференції, зокрема використання слів, які походять з англійської мови. Наприклад, «Виступ гурту GO_A на Євробаченні був чимось неймовірним, вибуховим і *драйвовим»* [74], «Але *дисклеймер*: ми не вмикатимемо саму пісню «Шум» [74]. Так бачимо, що слово захопливий ведучий замінив на сленгове слово *драйвовий*, а слово *дисклеймер* вживають замість українського слова попередження.

Бачимо також морфологічну інтерференцію з російською мовою, наприклад, вживання слова *давайте* для вираження наказового способу дієслова, що не характерне для української мови: «давайте з цим

розберемося» [73]. Також у мовленні ведучих бачимо невластиву зменшувально-пестливу форму від слова *трохи* – трошки, замість трішки: «Але про це трошки згодом» [73].

Ведучі дотримуються правил правопису 2019 року, тому вони вживають закінчення *-и* для іменників III групи родового відмінка однини, наприклад: «Дебати стосовно *автентичности* книги тривають до сьогодні» [70].

Використання спеціальної термінології. Часто автори послуговуються термінологією, характерною для лінгвістики та літератури, тому бачимо наявність таких термінів як *какофонія*, *лінгвістика*, *компаративістика*, *екземплуми* тощо: «В українській мові слово «шум» позначає *какофонію* голосних звуків – тобто те, що англійською називається *noise*» [74], «Їх не так активно використовують, як типові, скажімо, *екземплуми* [70], «американського *лінгвіста*, який є батьком *глотохронології*. Це був титанічний внесок у *лінгвістику* і в *компаративістику*» [73].

Імені Т. Г. Шевченка

Дискурсивні та риторичні практики. Ведучі використовують прийоми, які характерні для теледискурсу. Їхнє мовлення невимушене, неофіційне, наприклад, у реченні: «Як по-мародерському *віджали* Крим» [68] – є лексема *віджали*, що належить до сленгу. Автори створили знаковий образ живого мовлення. Спостерігаємо також, що темп подавання інформації не залежить від споживача. Контент має як слово, так і зображення, що характерно для теледискурсу.

Ведучі використовують різні риторичні практики, наприклад, вживання художніх засобів: епітетів, метафор тощо. Бачимо вживання епітетів «Насправді *історія* України *бойова* й *оптимістична*» [67], метафор: «Зараз, до речі, письмово *згадується Київ* – наша одвічна столиця» [67], «У дев'ятому столітті на землях лісостепу *постала Русь*» [67]. Ведучі використали також образні вислови, наприклад, вживання словосполучення

історичне звалище: «Де ж тепер ці могутні велетні? На історичному звалищі» [65].

Автори зацікавлюють свого слухача, використовуючи умовну взаємодію з аудиторією. Це можна побачити з цитати: «Пропонуємо побитися об заклад. Якщо ми встигнем за 10 хвилин, то з вас лайк і підписка. Згода? Не скупіться, тут буде багато цікавого. Особливо про історію України. Обіцяємо» [67], – мовці обіцяють своїм слухачам те, що виконати, на перший погляд, неможливо, тим самим зацікавлюють свою аудиторію.

Правильність мови. Контент каналу українськомовний, ведучі здебільшого дотримуються норм української літературної мови, хоча деколи бачимо лексичні та граматичні помилки, пов'язані з мовною інтерференцією. Наприклад, вживання слова *давайте* для вираження наказового способу дієслова: «Давайте її трохи зменшимо, щоб зосередитися на Україні» [67]. Бачимо також вживання активних дієприкметників теперішнього часу, які не характерні для української мови: «Бо сьогодні *бажаючих* прибрати до рук ласий шматок не бракує» [65].

У мовленні мовців наявні також орфоепічні помилки, зокрема неправильне наголошення слів: «Ці постійні війни, *повстання* – як їх запам'ятати?» [67] – автор використовує слово *повстання* замість *повста́ння*.

Бачимо також слова іншомовного походження, зокрема лексичні запозичення з англійської мови, наприклад, використання слів чат, субтитри, смартфон, легальний тощо: «Тут ми створили чат» [67], «Про що ми забули? А, смартфон» [67], «То ми зробили англійські субтитри» [67].

Використання спеціальної термінології. Оскільки контент каналу має історичну тематику, тому бачимо наявність спеціальної термінології. До прикладу, автори використовували назви народів, які жили на території сучасної України: скіфи, сармати, трипільці тощо: «А в степу першим відомим народом були кіммерійці» [67].

Отже, щоб дослідити мовну картину українських блогів на відеохостингу YouTube було проаналізовано такі дискурс-категорії:

дискурсивні та риторичні практики, правильність мови та використання спеціальної термінології. Усі канали належать до теледискурсу, мовці активно використовують невербальні засоби спілкування, художні засоби (найчастіше метафори й епітети). Деякі канали використовують гумор та сарказм, щоб зацікавити глядача своїм контентом («Телебачення Торонто», «Geek journal», «Denis Kazanskyi»).

Було з'ясовано, що більшість мовців аналізованих каналів послуговуються українською мовою. Це канали: «Телебачення Торонто», «Geek journal», «Ragulivna», «Sternenko», «Загін кіноманів», «Твоя підпільна гуманітарка» та «Імені Т. Г. Шевченка». Мовлення цих авторів здебільшого відповідає нормам української літературної мови, проте інколи наявні орфоепічні неточності, зокрема, неправильне наголошення слів («Geek journal», «Загін кіноманів», «Імені Т. Г. Шевченка»).

У мовленні деяких мовців бачимо явища лексичної інтерференції з російською мовою (Geek journal, Телебачення Торонто, Ragulivna). В усіх мовців наявна лексична інтерференція з англійською мовою, зокрема використання сленгу.

Також можна простежити явища граматичної інтерференції з російською мовою: уживання активних дієприкметників теперішнього часу, творення наказового способу дієслова за допомогою лексеми *давайте* (канали «Імені Т. Г. Шевченка» «Geek journal»).

Варто зазначити, що на російськомовному каналі «Denis Kazanskyi» мало помітний вплив української мови, загалом автор розмовляє російською літературною мовою, подекуди не перекладаючи назви держустанов та структур з української. У мовленні автора наявна лексична інтерференція з англійською та французькою мовами.

Російськомовний канал «Sliwkishow» виявив більший вплив української мови на мовлення автора. Так автор вимовляє деякі слова за законами української орфоепії: в іменниках у множині наголос на останній склад, роздільна вимова у словах з апострофом. Бачимо явище лексичної

інтерференції з українською мовою – уживання українських слів у російському контексті. Автори послуговуються сленговими словами, що походять з англійської мови.

2.3. Дискурс-портрет споживача контенту на відеохостингу Youtube

Одним із методів, що допомагає дослідити дискурс-картину української блогосфери є метод дискурс-портретування. Від глядачів того чи того YouTube-каналу залежить продукування контенту: тематичне наповнення, мова програми, обсяг відео тощо. Метод дискурс-портретування – один зі способів, що допомагає зрозуміти когнітивні механізми, які задіяні під час побудови висловлювання. На основі дискурс-портретування можна глибше дослідити психологічні особливості індивіда, реконструювати соціальну взаємодію, пізнання світу й нас у ньому [16].

В українській лінгвістичній науці метод дискурс-портретування набуває більшої популярності, значний внесок у розвиток теоретичного обґрунтування дискурс-портретування зробили П. Зернецький, О. Зернецька, С. Куранова.

Теоретичним підґрунтям нашої роботи є дослідження І. Ухванової-Шмигової. Метод дискурс-портретування було розроблено на основі каузально-генетичної теорії дискурсу, яка розширює план змісту тексту від дихотомії до квадритомії [46, с. 11].

Працюючи над специфікою репрезентації дискурс-аналізу, потрібно звернути увагу на актуалізацію категорій:

- самоідентифікація – репрезентація себе через знакову номінацію, у контексті нашого дослідження ця категорія аналізує вибір певної мови окремим глядачем;
- простір і час – тут відбувається диференціація географічного та модального простору. Час поділяють на реальний та віртуальний;

- місія – ця категорія виявляється у визначенні мети та завдання глядача;
- роль – допомагає у дослідженні соціальної та знакової реальності, доповнюючи та уточнюючи її [46].

Дослідження дискурс-портрету споживача контенту було зроблено на основі опитування, у якому взяло участь 53 людини з різних регіонів України, різного віку та статі. Для дискурс-портретування було обрано такі питання: «Вік», «Чи використовуєте ви відеохостинг Youtube?», «Стать», «Місце проживання», «Ваша рідна мова», «Які категорії відео ви переглядаєте на відеохостингу Youtube?», «На які канали ви підписані», «Якою мовою ви переглядаєте відео», «Чи важлива для вас мова, якою ви переглядаєте відео?», «Яких категорій, на вашу думку, не вистачає?»

Проаналізуймо детальніше кожну категорію. Зазначимо, що серед 53 опитаних 8 респондентів не відвідують відеохостинг Youtube.

Самоідентифікація

Цю категорію репрезентують такі питання як: «Чи відвідуєте ви відеохостинг YouTube», «Стать», «Вік», «Ваша рідна мова», «Якою мовою ви переглядаєте відео» та «Чи важлива для вас мова, якою ви дивитися відео».

Чи відвідуєте ви відеохостинг YouTube? Серед 53 опитаних лише 8 респондентів не відвідують відеохостинг, натомість 45 – відвідують регулярно (Додаток 1).

Стать. Більша частина респондентів належать до жіночої статі – 53,3%, чоловіча – 42,2%, інша – 4,4% (Додаток 2). Різниця в кількості респондентів невелика, тому це дає нам змогу об'єктивніше дослідити дискурс-портрет споживача контенту.

Вік. Віковий проміжок опитаних 15-43 роки. Найбільше опитаних віку 22 роки – 25%, 18 років – 23%, 17 років та 21 рік – по 11,5%, найменшу кількість опитаних становив вік: 15, 19, 20, 25, 23 роки – по 3,8% та 16, 24, 26, 30, 43 роки – по 1,9% (Додаток 3).

Ваша рідна мова. Більшість опитаних відповіли, що їхня рідна мова – українська (93,3%), інша частина респондентів зазначила, що рідною мовою вважають російську (4,4%), рідною мовою суржик вважає 2,2% респондентів (Додаток 4).

Якою мовою ви переглядаєте відео? Це запитання не передбачало одну точну відповідь, респонденти могли вибрати декілька варіантів, а також дописати свій. Так однакова кількість опитаних переглядають контент українською (80%) та російською (80%) мовами. Майже половина респондентів переглядає відео англійською мовою (51%), натомість німецькою мовою контент дивляться лише 2,2% опитаних. Така ж ситуація й з корейською та польською мовами – по 2,2% респондентів на кожну мову. 2,2% респондентів відповіли, що вибір мови перегляду залежить від самого контенту (Додаток 5).

Чи важливо, якою мовою ви переглядаєте? Для більшості респондентів не важлива мова контенту. Найбільша кількість відповідей «ні, не важливо» – 60%, для 40% опитаних важлива мова, якою вони переглядають відео (Додаток 6).

Можемо зробити висновок, що користувачі відеохостингу Youtube – люди середнього та старшого віку. Вони ідентифікують свою рідну мову, для них важлива якість контенту, тому саме це, а не мова є основним критерієм вибору того чи того відео.

Простір та час

Цю категорію представлено запитанням «Місце проживання», тобто в нашій роботі ми опираємось на дослідження географічного простору. Найбільше опитаних проживає на західній та північній частинах України, так з Рівного 26,7% опитаних, з Хмельницького – 20,1%, зі Львова – 11,2%. Опитаних, які проживають на території України без вказівки на місто – 9%. Невелика кількість опитаних була з Дніпра, Луцька, Острога, Херсона – по 4,4%, а також з Вінницької області, Києва, Ковеля, Кривого рогу, Одеси, Старої Виживки, Чернівців – по 2,2% (Додаток 7).

Також ми досліджуємо реальний час опитування – респонденти відповідали починаючи з 29 вересня 2021 року до 17 березня 2022 року.

Місія

Ця категорія показує мету та завдання глядача. Для нього важливий якісний та цікавий контент, залежно від його вподобань. Категорія *місія* репрезентована питаннями «Які категорії відео ви переглядаєте на відеохостингу Youtube?», «На які канали ви підписані», «Яких категорій українською мовою, на вашу думку, не вистачає?»

Які категорії відео ви переглядаєте на відеохостингу Youtube?
Найпопулярніші категорії контенту серед опитаних – розважальні (18,4%) та музичні (21,5%). Користуються також популярністю освітні канали (10,7%), канали з фільмами (7,7%) та наукові канали (7,7%). Канали про подорожі та туризм популярні серед 6,1% користувачів, а політичні канали – серед 4,61%. Розмовні, спортивні, ігрові та інтерв'ю канали поширені серед споживачів на 3% кожен. Решта категорій розповсюджені лише на 1,5% (Додаток 8).

Бачимо, що споживач найчастіше переглядає розважальні відеоролики, музичні кліпи та освітні програми. Натомість невелика кількість глядачів надають перевагу ігровим програмам, блогам про лайфстайл тощо.

На які канали ви підписані. Всього респонденти виділили 84 канали (Додаток 9). З огляду на те, що більшість користувачів переглядають розважальні канали, блоги, політичний контент та освітній, найпопулярнішими серед опитаних були канали: SlivkiShow (8,8%), Geek journal (8,8%), Загін кіноманів (7,1%), Телебачення Торонто (7,1%), Ragulivna (6%), Імені Т. Г. Шевченка (6%), Твоя підпільна гуманітарка (4,7%), Denis Kazanskyi (4,7%), Sternenko (4,7%). Бачимо також канали Клятий раціоналіст та 24 канал (по 3,6%), а також Радіо Свобода та Сергій Притула (2,3%). Решта каналів набрали по 1,19%.

Яких каналів українською мовою, на вашу думку, не вистачає? Частина респондентів відповідала, що не вистачає всіх категорій, покликаючись на те,

що більшість – російськомовний контент: «Усіх, тому що контент українською мовою має включати усі жанри відео, щоб охоплювати усі категорії населення, що переглядають відео», «усіх! українськомовний сегмент Ютубу не найбагатший, якщо врахувати кількість українців, котрі створюють контент російською, та ту к-сть українців, які підтримують його. особисто мене цікавлять освітні та просвітницькі відео та лекції».

У відповідях респондентів бачимо також, що їм не вистачає розважального контенту, музичного, дитячих та юнацьких каналів.

Частотні були також відповіді про те, що контенту, на їхню думку, достатньо (Додаток 10)

Роль

Кожен блогер продукує контент, який направлений на певну аудиторію. Сьогодні в кожній категорії налічується велика кількість каналів, тому основне завдання блогера привернути увагу до свого каналу та втримати її. Для того, щоб розширити аудиторію, відеоролики на Youtube публікують російською мовою, таким чином, можна залучити людей не тільки з України, а й з Росії, Білорусі тощо.

Роль споживача контенту основна, адже саме він створює попит на контент певної тематики. Глядач вирішує, якою мовою йому переглядати відео та чи принципово йому, щоб блогер послуговувався українською.

Згідно з даними опитування, респондентам не важлива мова, якою вони переглядають відео, але користувачам не вистачає українського розважального, освітнього та дитячого контенту. Зважаючи на попит глядачів, блогер зможе покращити якість своїх відеороликів та продукувати їх українською мовою, а це сприятиме поширенню українськомовного контенту.

Отже, складання дискурс-портрету споживача контенту – це важливий етап у створенні дискурс-картини української блогосфери. Саме цей метод дозволяє дослідити психологічні особливості споживачів контенту.

Згідно з опитуванням, більшість людей активно користуються відеохостингом Youtube.

Досліджено географічний простір. Так, в опитуванні взяли участь респонденти з різних регіонів України. Вікова група опитаних становить 15-43 роки.

Респонденти ідентифікують свою рідну мову, проте їм не важливо, якою саме мовою переглядати контент. Більшість глядачів дивляться відео українською та російською мовами, деякі з них надають перевагу також англomовному контенту.

Місія кожного респондента – переглядати якісний контент, незалежно від того, якою він мовою, а роль – створювати попит на той чи той вид контенту.

Висновки до другого розділу

Отже, досліджуючи дискурс-картину відеохостингу Youtube, важливо враховувати тематичне наповнення кожного з каналів, проаналізувати дискурс-категорії цього контенту, а також зробити дискурс-портрет глядача відео. Було проаналізовано контент у різних категоріях: розважальні шоу, політичні блоги, освітні програми тощо.

Для того, щоб зрозуміти авторський задум було проведено реконструкцію рамкових, стрижневих, супутніх та інших тем. Встановлено, що розважальні канали мають ширше тематичне наповнення, ніж політичні або освітні блоги. Кожна тематика реалізується за допомогою певних лексем. Найчастіше теми реалізуються за допомогою іменників, прикметників та дієслів. За допомогою службових частин мови теми не реалізуються.

Проаналізовано такі дискурс-категорії: дискурсивні та риторичні практики, правильність мови, та використання спеціальної термінології. Встановлено, що більшість аналізованих каналів належать до теледискурсу. Мовці послуговуються здебільшого літературною мовою, використовують різні риторичні практики, наприклад, невербальні засоби спілкування або художні засоби. Більшість каналів публікують свій контент українською мовою, хоча є канали, які випускають ролики російською мовою (Slivki Show, Denis Kazanskyi). Кожен мовець намагається дотримуватися правильного мовлення, проте часто можна побачити явища мовної інтерференції. На українськомовних каналах спостерігаємо явища лексичної інтерференції з російською та англійською мовами. Російськомовні канали проявляють фонетичну, лексичну та граматичну інтерференцію з українською мовою, а також лексичну інтерференцію з англійською мовою. Залежно від тематики, блогери послуговуються спеціальною термінологією, а також створюють неологізми. Найчастіший спосіб утворення неологізмів – субституція.

Досліджено дискурс-портрет споживача контенту. Шляхом опитування було встановлено, що серед 53 опитаних 45 переглядають відеохостинг Youtube та цікавляться контентом на ньому. Респонденти з різних територій України зазначали, що вони переглядають відео не залежно від того, якою воно мовою. Зазначимо, більшість респондентів рідною вважають українську мову, але переглядають контент як українською, так і російською й англійською мовами.

Глядач відіграє ключову роль у створенні контенту, адже своїми переглядами створює попит на схожі відео. Оскільки йому не важливо, якою мовою продукується контент, то автори каналів можуть обрати мову відео залежно від вподобань більшості аудиторії.

ВИСНОВКИ

Отже, досліджено теоретичне підґрунтя поняття дискурс-картина, визначено її типи, ознаки та фактори формування. Визначено, що термін *дискурс* має комунікативний та соціолінгвістичний напрями дослідження. Характеризуючи дискурс із комунікативного погляду, науковці визначають його як тип комунікативної діяльності, соціолінгвістичний напрям вивчення дискурсу розглядає дискурс як мовлення, що означає цілеспрямовану соціальну дію.

Дослідження мовної практики передбачає аналіз таких дискурс-категорій як: реальність, риторичні та дискурсивні практики, лінгвістичний статус, енциклопедичні знання, правильність мови, варіант мови, спеціальна термінологія, стилістичний діапазон, інтерактивність, невербальна поведінка, відкритість/закритість та ступінь активності адресанта в комунікативній ситуації.

Охарактеризовано білінгвізм та диглосію як частину мовної практики. Встановлено, що для дослідження дискурс-категорій необхідно проаналізувати явища білінгвізму та диглосії, визначити риси, які характерні для них. З'ясовано, що білінгвізм – це результат використання індивідом або суспільством двох мовних кодів, диглосія – стан, за якого мова займає конкретне місце на шкалі цінностей індивіда. Явища білінгвізму та диглосії взаємодіють в одному комунікативному просторі.

Визначено особливості мовної інтерференції. З'ясовано, що найчастотнішим є явище лексичної інтерференції, натомість явища морфологічний та фонологічний рівень є найстійкішими.

Здійснено аналіз тематичного наповнення українських Youtube-програм. Проведено реконструкцію тем для того, щоб зрозуміти, як здійснено авторський задум. Виокремлено стрижневі, супровідні та наскрізні теми. Визначено, що розважальні програми мають ширше тематичне

наповнення, ніж політичні, освітні тощо. Тому, наприклад, «Slivki show», «Телебачення Торонто», «Geek journal» тощо мають декілька стрижневих тем, супровідних та наскрізних тем, а такі канали як «Ragulivna», «Sternenko» та «Denis Kazanskyi» мають лише одну стрижневу тему – політика. Кожна тема виражена лексемами, характерними для неї. Найчастіше засобами реалізації були самостійні частини мови: іменники, прикметники та дієслова. У деяких темах були наявні складнопідрядні речення з підрядним умови.

Досліджено категорії дискурсу, зокрема: риторичні та дискурсивні практики, правильність мови, використання спеціальної термінології. З'ясовано, що всі канали належать до теледискурсу, автори активно застосовують риторичні практики, наприклад, невербальні засоби спілкування, використовують художні засоби, цитування тощо. Усі канали, крім Slivki show і Denis Kazanskyi, послуговують українською мовою. Спостерігаємо вияв лексичної інтерференції з англійською та російською мовами, рідше, явища граматичної інтерференції з російською мовою.

Українська та англійська мови впливають на авторів, які публікують свій контент російською мовою. Так, найчастіше бачимо фонетичну та лексичну інтерференцію з українською мовою на каналі «Slivki show». Явище лексичної інтерференції з англійською мовою бачимо як на каналі «Slivki show», так і на каналі «Denis Kazanskyi».

Охарактеризовано узагальнений дискурс-портрет споживача контенту відеохотингу Youtube. Можемо зробити висновок, що користувачі ідентифікують свою рідну мову, проте вони білінгви, тому сприймають контент як українською, так і російською та англійською мовами. Серед респондентів з різних регіонів України більша частина часто переглядає Youtube. Для 60% опитаних не важлива мова, якою опубліковано відео. Місія споживача – переглядати якісний контент різної тематики, таким чином він формує попит на розміщення відео в певних категорія тою чи тою мовою.

Отже, специфічною ознакою мовної практики української блогосфери, на що вказують і соціологічні, і соціолінгвістичні дослідження, є

побутування мішаних форм українсько-російського мовлення, а також сленгових слів, походження яких найчастіше з англійської мови.

Список використаних джерел

1. Аврорин В. А. Двухязычие и школа. Проблемы двухязычия и многоязычия. Москва : Наука, 1972. С. 49 – 62.
2. Азарова Л. Є. Двомовність: причини й наслідки. Рідний край. Полтава, 2015. № 2. С. 71 – 74. , С. 2
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
4. Бацевич, Ф. С.Словник термінів міжкультурної комунікації. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Київ: Довіра, 2007. 205 с.
5. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Москва : Прогресс, 1975. 46 с.
6. Бондалетов В. Д. Социальная лингвистика : учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2101 «Рус. яз. и лит.». Москва : Просвещение, 1987. 160 с.
7. Бурда Т. М. Мовна поведінка особистості в умовах українськоросійського білінгвізму (молодіжне середовище м. Києва) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2001. 21 с.
8. Вайнрайх У. Языковые контакты. Состояние и проблемы исследования. – К.: Наукова думка, 1979. 268 с.
9. Валігура О. Р. Систематизація ознак мовної інтерференції. Нова філософія / за ред. Манакіна В. М. Запоріжжя: ЗНУ, 2009. № 36. С. 104-110
10. Валігура О.Р. Фонетична інтерференція в англійському мовленні українських білінгвів : монографія. Тернопіль, 2008. С. 288–292.
11. Гавранек Б. К проблеме смешения языков. Новое в лингвистике. М.: Прогресс, 1972. Вып. 6: Языковые контакты. С. 94-111
12. Данилевська О. М. Українська мова в українській школі на початку ХХІ століття: соціолінгвістичні нариси : монографія. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія». 2019. 364 с.
13. Єрмоленко С. Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / ред. С. Я. Єрмоленко. Київ : Либідь, 2001. 224 с.
14. Жлуктенко Ю.А. Лингвистические аспекты двухязычия. – К.: Вища школа, 1974. 174 с.

15. Загнітко А. П. Сучасні лінгвістичні теорії : монографія. Вид. 2-ге, випр. і доп. Донецьк : ДонНУ, 2007. 219 с.
16. Зернецький П. В., Рябоконт Г. Л. Типові та особистісні риси дискурс-портрету британських політичних діячів. Магістеріум. 2009. №37. С. 37-41
17. Зимовець Г.В. Міжмовна інтерференція в умовах контактного білінгвізму (на матеріалі мови української діаспори): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.15 / Інститут української мови НАН України. К., 1997. 19 с.
18. Карасик В.И. Дискурс. Дискурс-Пи. 2015. №3-4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/diskurs> (дата звернення 20.06.2022)
19. Комиссаров В. Н. Слово о переводе. М.: Междунар. отношения, 1973. С. 162 – 168
20. Колоїз Ж. В. Неузуальне словотворення : монографія. Кривий Ріг : НПП Астерікс, 2015. 156 с.
21. Коротеєва О.В. Дефініція в педагогічному дискурсі: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Волгоград, 1999. 24 с.
22. Кочетова Л.А. Лингвокультурные характеристики английского рекламного дискурса: автореф. дис. ... канд. філол. наук. Волгоград, 1999. 18с.
23. Курчак, Л. В. Дискурс деловых переговоров : опыт анализа. Минск : БГУ, 2012. 127 с.
24. Манакин В.М. Конвергентне образования и проблема интерференции в условиях близкородственного двуязычия. Проблеми між предметних зв'язків в умовах білінгвізму. Дрогобич, 1990. С. 80-82.
25. Масенко Л. Річ не просто в мовній проблемі. Річ у тенденції до розпаду єдиної держави за мовною ознакою. Віче. 2003. № 4. С. 54 - 57.
26. Масенко Л. Т. Нариси з соціолінгвістики : посібник. Київ : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 242 с.
27. Матвеева Н. Р. Українсько-російський білінгвізм і диглосія в сучасному комунікативному просторі Києва : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософії. Тернопіль, 2021. 239 с.

- 28.Мацюк Г. П. Прикладна соціолінгвістика. Питання мовної політики : навч. посіб. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Ів. Франка, 2009. 212 с.
- 29.Мечковская Н. Б. Общее языкознание: Структурная и социальная типология языков : учебное пособие для студентов филологических и лингвистических специальностей. 2-е изд. Москва : Флинта, Наука, 2001. 312 с.
- 30.Панасюк Л. В. Білінгвізм в соціально-політичному житті України : монографія. Київ : ВАДЕКС, 2013. 270 с
- 31.Поль Дж. The linguistics encyclopedia / ed. by Kirsten Malmkjær. London and New York : Routledge, 1995. 795 p.
- 32.Попова Е. А. Культурно-языковые характеристики политического дискурса (на материале газетных интервью) : автореф. Автореф. дис. ... канд. филол. наук. Волгоград, 1995. 15 с.
- 33.Почепцов, Г. Г. Теория коммуникации. М., К.: «Рефл-бук», «Ваклер», 2001. 367 с.
- 34.Радевич-Винницький Я. К. Двомовність в Україні: теорія, історія, мововживання : монографія. Київ – Дрогобич : Посвіт, 2011. 592 с
- 35.Руда О. Мовне питання як об'єкт маніпулятивних стратегій у сучасному українському політичному дискурсі. Київ : Інститут української мови НАН України, 2012. 231 с.
- 36.Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля. 2008. 712 с.
- 37.Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність. [На матеріалах сучасної газетної публіцистики]: монографія / За ред. В. Різуна. Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К., 2002. 392 с.
- 38.Словник української мови в 11 томах / за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970—1980.
- 39.Соколова С. О. Мовна ситуація Києва: погляд зовні. Українська мова. Київ, 2012. № 4. С. 3 – 17

40. Социология: Энциклопедия / А.А. Грицанов, В.Л. Абушенко, Г.М. Евелькин, Г.Н. Соколова, О.В. Терещенко. Минск: Интерпрессервис; Книжный Дом. 2003. 1312 с.
41. Ожегов, С.И., Шведова, Н.Ю. Толковый словарь русского языка. 3 изд., стер. Москва: Азъ, 1996. 907 с.
42. Тараненко О. О. Українсько-російські мовні контакти на сучасному етапі: притягування і відштовхування. II. Текстуальні вкраплення, прецедентні тексти мовою оригіналу. Мовознавство. Київ, 2010. № 4 – 5. С. 22 – 39
43. Труб В. М. Явище суржику як форма просторіччя в ситуації двомовності. Мовознавство. Київ, 2000. № 1. С. 46 – 59
44. Узунів С. Мовна ситуація в Україні: білінгвізм чи диглосія? Українське мовознавство. Київ, 2014. Вип. 1 (44). С. 81 – 93.
45. Українська мова : енциклопедія / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови; редкол.: Русанівський В. М. [та ін.]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
46. Ухванова-Шмыгова И. Ф. Каузально-генетический подход в контексте лингвистики дискурса : монография. Минск : БГУ, 2014. 223 с.
47. Хауген Э. Языковой контакт. Новое в лингвистике. Вып. 6. М.: Прогресс, 1972. С. 61 – 80
48. Швейцер А. Д., Никольский Л. Б. Введение в социолингвистику : для институтов и факультетов иностранных языков. Москва : Высшая школа, 1978. 216 с.
49. Шевченко І.С., Морозова О.І. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність //Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен : монографія / Під заг. ред. І.С.Шевченко. Харків: Констант, 2005. С. 21–28
50. Шевчук-Клюжева О. Українське усне мовлення Донеччини : монографія. Вінниця: Видавництво «Твори», 2015. 162 с.
51. Шумарова Н. П. Мовна компетенція особистості в ситуації білінгвізму. Київ : Київський державний лінгвістичний університет, 2000. 283 с.

52. Яворська Г. М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада. Київ : Нац.акад. наук України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні, 2000. 288 с.
53. Якобсон Р. Лингвистика и поэтика. Структурализм: «за» и «против»: сборник статей. Перевод с английского, французского, немецкого, чешского, польского и болгарского языков / под редакцией Е. Я. Басина и М. Я. Полякова. М.: «Прогресс», 1975. С. 193-231.
54. Яремчук О. О., Іванова Н. І. Особливості редакційної політики інформаційно-розважальних програм відеохостингу YouTube (на матеріалі проєктів «Вечер с Яниной Соколовой» та «Телебачення Торонто»). Масова комунікація у глобальному та національному вимірах. 2019. № 12. С. 156.
55. Fishman J. Bilingualism with and without diglossia; Diglossia with and without bilingualism. URL : <https://cutt.ly/ahbs8AB> (10.12.2016)
56. Harris Z. Discourse analysis. Language. 1952. No. 1. P. 1–30.
57. Laclau E., Mouffe C. Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics. 2nd ed. Verso Books, 2014. 165 p.
58. Porter S. E. Diglossia and Other Topics in New Testament Linguistics. Sheffield Academic Press, 2000. 312 p. 242

Джерела ілюстративного матеріалу

59. Загін Кіноманів. «Стоп земля» - прекрасний український фільм, який ви мусите глянути!, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=abTbiisaN24&t=264s&ab_channel=ЗагінКіноманів (дата звернення: 21.03.2022).
60. Загін Кіноманів. Актори українського дубляжу! Хто є голосами голівудських зірок?!, 2020. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=9qQ6ZbAoUFA&t=598s&ab_channel=ЗагінКіномані%B (дата звернення: 17.03.2022).

61. Загін Кіноманів. УКРАЇНА В РОСІЙСЬКИХ ФІЛЬМАХ! Історія промивання мізків народу, 2022. URL: https://www.youtube.com/watch?v=evkr6wG3BY0&t=285s&ab_channel=ЗагінКіноманів (дата звернення: 02.04.2022).
62. Загін Кіноманів. ЧОМУ НЕ БУВАЄ "ХАРОШИХ РУССКИХ"?, 2022. [www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=r7mvxSg1lDM&ab_channel=ЗагінКіноманів). URL: https://www.youtube.com/watch?v=r7mvxSg1lDM&ab_channel=ЗагінКіноманів (дата звернення: 13.03.2022).
63. Загін Кіноманів. Що приховує незалежність України? ФІЛЬМУА, 2021. [www.youtube.com](http://www.youtube.com/watch?v=3X-jou18qKU&t=194s&ab_channel=ЗагінКіноманів). URL: http://www.youtube.com/watch?v=3X-jou18qKU&t=194s&ab_channel=ЗагінКіноманів (дата звернення: 01.05.2022).
64. Загін Кіноманів. ЮРІЙ ДУДЬ - ДРУГ ЧИ ВОРОГ УКРАЇНИ?, 2022. URL: https://www.youtube.com/watch?v=gcP7_FDNGaY&t=151s (дата звернення: 28.04.2022).
65. Ім. Т.Г. Шевченка. ЄДИНА ЧИ КЛАПТИКОВА УКРАЇНА? Боремося з пропагандою!, 2022. [www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=mIiRTQgZXD4&t=65s&ab_channel=іменіТ.Г.Шевченка). URL: https://www.youtube.com/watch?v=mIiRTQgZXD4&t=65s&ab_channel=іменіТ.Г.Шевченка (дата звернення: 02.05.2022).
66. Ім. Т.Г. Шевченка. ІСТОРІЯ НІМЕЧЧИНИ | історія України від імені Т.Г. Шевченка, 2022. [www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=An2FKuh00NM&t=644s&ab_channel=іменіТ.Г.Шевченка). URL: https://www.youtube.com/watch?v=An2FKuh00NM&t=644s&ab_channel=іменіТ.Г.Шевченка (дата звернення: 18.04.2022).
67. Ім. Т.Г. Шевченка. Історія України за 10 хвилин / Українська історія / History of Ukraine (english subtitles) ЗНО, 2019. [www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?v=zNFUqraryV4&ab_channel=іменіТ.Г.Шевченка). URL: https://www.youtube.com/watch?v=zNFUqraryV4&ab_channel=іменіТ.Г.Шевченка (дата звернення: 05.05.2022).
68. Ім. Т.Г. Шевченка. НАЙБІЛЬША БРЕХНЯ РОСІЇ | історія України від імені Т.Г. шевченка, 2022. [www.youtube.com](https://www.youtube.com/watch?). URL: <https://www.youtube.com/watch?>

v=uurvJ9Gyr60&t=56s&ab_channel=іменіТ.Г.Шевченка (дата звернення: 16.04.2022).

69.Ім. Т.Г. Шевченка. ЯК ВЛАШТОВАНА СІЧ? | історія україни від імені Т.Г. шевченка, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=f3ynB4h_jZA&t=585s&ab_channel=іменіТ.Г.Шевченка (дата звернення: 13.04.2022).

70.Твоя Підпільна Гуманітарка. «Слово о полку Ігоревім»: давньоукраїнський епос чи підробка?, 2021. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=-Gw4hIe4U7g&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка (дата звернення: 30.05.2022).

71.Твоя Підпільна Гуманітарка. 40 слів на позначення снігу! Але не все так просто, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ІоJaCxD03Uk&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка (дата звернення: 25.05.2022).

72.Твоя Підпільна Гуманітарка. Вергілій. Мистецтво пропаганди | Уроки літератури, 2020. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=6yu7iU9ss6Q&t=7s&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка (дата звернення: 20.05.2022).

73.Твоя Підпільна Гуманітарка. Звідки взялась українська мова? Частина 3: ідеологія «братніх мов», 2020. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Ch8kC29-Duo&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка (дата звернення: 11.05.2022).

74.Твоя Підпільна Гуманітарка. Культурні коди «Шуму» #GO_A #eurovision2021 (english subtitles), 2021. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=r9hT-YoKCvM&t=176s&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка (дата звернення: 18.06.2022).

- 75.Твоя Підпільна Гуманітарка. Правдиві міфи про українську #БЛУ, 2021.
www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=6j0PhvpU4kE&t=86s&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка
(дата звернення: 19.06.2022).
- 76.Твоя Підпільна Гуманітарка. Слова, які ми помилково віддали російській, 2021.
www.youtube.com.URL: https://www.youtube.com/watch?v=MZlXV12QOIU&t=27s&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка
(дата звернення: 04.05.2022).
- 77.Твоя Підпільна Гуманітарка. Українська ветеранська література - що почитати, 2021.URL: https://www.youtube.com/watch?v=oh40RMkpm7Q&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка (дата звернення: 31.05.2022).
- 78.Твоя Підпільна Гуманітарка. Урок – це росіянізм?, 2021. www.youtube.com.
URL: https://www.youtube.com/watch?v=eB--40kmrFk&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка (дата звернення: 23.05.2022).
- 79.Твоя Підпільна Гуманітарка. Хто і навіщо вигдав букву Г?, 2021.
www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fJCqNgqLlSg&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка (дата звернення: 08.05.2022).
- 80.Твоя Підпільна Гуманітарка. Чому класичні твори такі великі?, 2021.
www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ChAtElz3YX0&t=20s&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка
(дата звернення: 14.05.2022).
- 81.Твоя Підпільна Гуманітарка. ЧУГАЙСТЕР | Український бестіарій, 2021.
www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Lgw4cCdoDI8&t=244s&ab_channel=ТвояПідпільнаГуманітарка
(дата звернення: 17.05.2022).
- 82.Телебачення Торонто. Go-A, треш на каналах Медведчука, Кива, Ужгород, український стендап: #(@)є?§0 з майклом шуром #19, 2021.

www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=5HwLURKpFYM&ab_channel=ТелебаченняТоронто (дата звернення: 07.06.2022).

83. Телебачення Торонто. Pink Floyd і Хливнюк, мародери, окупанти як добриво, Орбан, кібервійна, музей прутні у рф: #(@)є? \$0 з Майклом Щуром #8, 2022. www.youtube.com. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=LIL0eh1OcHE&t=5s> (дата звернення: 12.04.2022).

84. Телебачення Торонто. Батько наш Бандера, Instagram-заробіток, Ані Лорак, Мертвий півень, ЛГБТ: #(@)є? \$0 з Майклом Щуром #8, 2021. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=EWh2z4HCJF0&t=634s&ab_channel=ТелебаченняТоронто (дата звернення: 19.03.2022).

85. Телебачення Торонто. Дизель шоу і деструктив, Медведчук, Оксана Марченко, Кива, Vovazil'vova: #(@)є? \$0 з Майклом Щуром #30, 2021. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Q0up1bpLEOI&ab_channel=ТелебаченняТоронто (дата звернення: 05.06.2022).

86. Телебачення Торонто. Комаровський проти Зеленського, Тищенко, Леся Нікітюк, Till Lindemann: #(@)є? \$0 з Майклом Щуром #9, 2021. URL: https://www.youtube.com/watch?v=s6SO4v99sw&ab_channel=ТелебаченняТоронто (дата звернення: 11.06.2022).

87. Телебачення Торонто. Коти VS собаки, Billie Eilish, суддя Вовк, Зеленський, Медведчук, Суми: #(@)є? \$0 з Майклом Щуром #20, 2021. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=hP1edvAvaOo&ab_channel=ТелебаченняТоронто (дата звернення: 10.06.2022).

88. Телебачення Торонто. Оксана Марченко, Шарій, Вакарчук, Kalush, Медведчук, 1+1, Порошенко: #(@)є? \$0 з Майклом Щуром #21, 2021. www.youtube.com. URL: <https://www.youtube.com/watch?>

v=YIM146Vf14I&t=339s&ab_channel=ТелебаченняТоронто (дата звернення: 17.03.2022).

89.Denis Kazanskyi. «Донбасс используют как расходный материал!» Известный командир раскрыл неприятную правду, 2022. www.youtube.com. URL: [https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=NDtKzkrVJps&t=10s&ab_channel=DenisKazanskyi)

v=NDtKzkrVJps&t=10s&ab_channel=DenisKazanskyi (дата звернення: 16.04.2022).

90.Denis Kazanskyi. «Зачем мы влезли в Украину!» Соловьев прозревает и больше не радуется. Дело пахнет керосином, 2022. www.youtube.com. URL: [https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=tQGge6VxyJ8&t=54s&ab_channel=DenisKazanskyi)

v=tQGge6VxyJ8&t=54s&ab_channel=DenisKazanskyi (дата звернення: 25.06.2022).

91.Denis Kazanskyi. «Сколько не угрожаем Украине, она не хочет нас любить!» В РФ не могут понять, почему теряют Украину, 2021. www.youtube.com. URL: [https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=gplQAY29xWM&ab_channel=DenisKazanskyi)

v=gplQAY29xWM&ab_channel=DenisKazanskyi (дата звернення: 02.03.2022).

92.Denis Kazanskyi. «Я думал они сдадутся, а они сопротивляются!» Еще один эксперт Кремля прозрел, 2022. www.youtube.com. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EvBYrU7DjZo> (дата звернення: 20.06.2022).

93.Denis Kazanskyi. Грязь, воровство и наливайки. Киевский вокзал встречает гостей столицы, 2019. www.youtube.com. URL: [https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=hBjAck8sVqM&t=314s&ab_channel=DenisKazanskyi)

v=hBjAck8sVqM&t=314s&ab_channel=DenisKazanskyi (дата звернення 20.06.2022).

94.Denis Kazanskyi. Это очень смешно! Кива отжег на эфире у Скабеевой, 2022. www.youtube.com. URL: [https://www.youtube.com/watch?](https://www.youtube.com/watch?v=lPn32KsNHFw&ab_channel=DenisKazanskyi)

v=lPn32KsNHFw&ab_channel=DenisKazanskyi (дата звернення: 22.02.2022).

95. Geek Journal. Криваві «жарти» Сабурова // Спійманий Медведчук // «Москва» палає // Ай, Как Просто - що ти верзеш?, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=D55CBUBfsWQ&t=6s&ab_channel=GeekJournal (дата звернення: 20.04.2022).
96. Geek Journal. НАЙКРАЩИЙ РОЗВАЖАЛЬНИЙ КАНАЛ або ЗОМБОЯЩИК? ІСТОРІЯ НОВОГО КАНАЛУ 📺 ПІДЙОМ, ЗА ГРОШІ, РЕВІЗОР, 2021. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=vPylc5QEpoY&t=596s&ab_channel=GeekJournal (дата звернення: 07.04.2022).
97. Geek Journal. РОМАНТИЗАЦІЯ БАНДИТІВ 90-их від СЕНЦОВА? 🐼 ЧЕСНИЙ ОГЛЯД фільму «НОСОРИГ» від GEEK JOURNAL, 2022. www.youtube.com. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=oZ0GTwY4vHw&t=497s> (дата звернення: 12.03.2022).
98. Geek Journal. Фанатка «русского мира» // Ребрендинг ОПЗЖ // Обвал акцій Netflix // Українські зірки під забороною, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=eDK8lmoHXxg&t=210s&ab_channel=GeekJournal (дата звернення: 07.04.2022).
99. Geek Journal. 🤝 Побита Мосейчук, космічне победобесіє, Ветерани ТікТок-військ, кінець Rutube [НОВИНИ з ДНА #3], 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=zFfkkNTzPk&t=305s&ab_channel=GeekJournal (дата звернення: 05.06.2022).
100. Geek Journal. 🤡 Клоун-Дюжев, піонери повертаються, Захарову бомбить, прикрашання могил [НОВИНИ з ДНА #4], 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YvLf4Ty7j_E&t=651s&ab_channel=GeekJournal (дата звернення: 27.05.2022).

101. Ragulivna. РАГУЛІ 110: Майстер-клас з жалості до так званих росіян, 2022. [www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=TqcoqpmCq34&t=1797s&ab_channel=Ragulivna](https://www.youtube.com/watch?v=TqcoqpmCq34&t=1797s&ab_channel=Ragulivna) (дата звернення 03.05.2022)
102. Ragulivna. РАГУЛІ 120: що спільного між Рюриком, Путіним, Гілером, Кивою, Чомськи і Царьовим?, 2022. [www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fTupMecIsUs&t=217s&ab_channel=Ragulivna](https://www.youtube.com/watch?v=fTupMecIsUs&t=217s&ab_channel=Ragulivna) (дата звернення: 03.05.2022)
103. Ragulivna. РАГУЛІ 2.103: Снежабу Єгорову розриває на шмаття, 2022. [www.youtube.com.URL: https://www.youtube.com/watch?v=DGqI4mXMPk4&t=1035s&ab_channel=Ragulivna](https://www.youtube.com/watch?v=DGqI4mXMPk4&t=1035s&ab_channel=Ragulivna) (дата звернення: 26.04.2022).
104. SlivkiShow. 10 лайфхаків з магнітами, 2016. [www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=igZjrKA_Tn8&ab_channel=SlivkiShow](https://www.youtube.com/watch?v=igZjrKA_Tn8&ab_channel=SlivkiShow) (дата звернення: 12.03.2022).
105. SlivkiShow. 5 лайфхаків для в'язниці :), 2018. [www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=7GySoY7niiY&t=112s&ab_channel=SlivkiShow](https://www.youtube.com/watch?v=7GySoY7niiY&t=112s&ab_channel=SlivkiShow) (дата звернення: 24.06.2022).
106. SlivkiShow. 5 опытов которые вам не стоит повторять!, 2015. [www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=YHJ1VQv076Q](https://www.youtube.com/watch?v=YHJ1VQv076Q) (дата звернення: 01.04.2022).
107. SlivkiShow. 7 лайфхаков которые упростят жизнь кота!, 2016. [www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=fYLzdkLgU3M](https://www.youtube.com/watch?v=fYLzdkLgU3M) (дата звернення: 16.02.2022).
108. SlivkiShow. SlivkiShow в ЧЕРНОБЫЛЕ!, 2017. [www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=hcd9YuaJSCA&ab_channel=SlivkiShow](https://www.youtube.com/watch?v=hcd9YuaJSCA&ab_channel=SlivkiShow) (дата звернення: 02.03.2022).

109. SlivkiShow. ЧТО БУДЕТ, ЕСЛИ ПЕТАРДА ВЗОРВЕТСЯ В РУКЕ?, 2020. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=VQTzXbi8FHw&ab_channel=SlivkiShow (дата звернення: 03.03.2022).
110. SlivkiShow. Что будет, если поджечь 10 000 бенгальских огней!. youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=W55b4BcCPM4&ab_channel=SlivkiShow (дата звернення: 13.03.2022).
111. SlivkiShow. Як прожити цілий день - на 0 рублів!, 2018. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=_lfCNT2kIoM&ab_channel=SlivkiShow (дата звернення: 28.01.2022).
112. Sternenko. Арешт Медведчука. Соратники зрадили його, а у Шарія істерика. Що буде далі із кумом путіна?, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=suKZMtP4yrE&ab_channel=STERNENKO (дата звернення: 14.04.2022).
113. Sternenko. Лорак пояснила, чому зрадила Україну, та заявила, що вона дерево і буде далі розважати росіян, 2021. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=vcOy_1Bfhg8&t=80s&ab_channel=STERNENKO (дата звернення: 03.04.2022).
114. Sternenko. Лорак, Лободу та інших зрадників кинула росія. Вони вже хочуть, щоб ми усе забули, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ME4cRSPQCQU&t=9s&ab_channel=STERNENKO (дата звернення: 22.06.2022).
115. Sternenko. ОПЗЖ тікає з України, а Шуфріч хоче щоб ЗСУ «не смикались» у разі атаки РФ. Зрадникам час у тюрму!, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=LLGC2nz2Pwo&t=552s&ab_channel=STERNENKO (дата звернення: 06.03.2022).
116. Sternenko. Перемога України на Євробаченні довела росіян до крику. Соловйов обурений вигаданим ним же фейком, 2022. www.youtube.com.

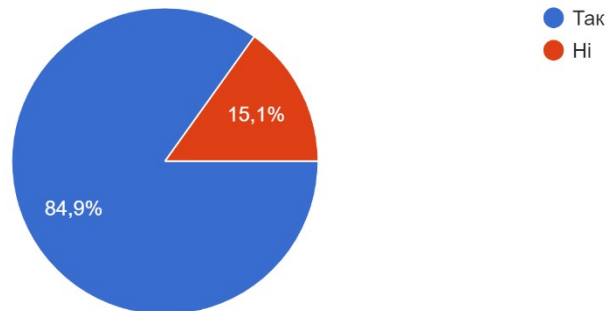
URL: https://www.youtube.com/watch?v=SJBgNFbC-IM&t=497s&ab_channel=STERNENKO (дата звернення: 18.05.2022).

117. Sternenکو. Удар по Кримському мосту та дезертирство у армії РФ – Гіркін прогнозує поразку росії у війні, 2022. www.youtube.com. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Nx-FaOdPkeI&ab_channel=STERNENKO (дата звернення: 06.05.2022).

Додатки

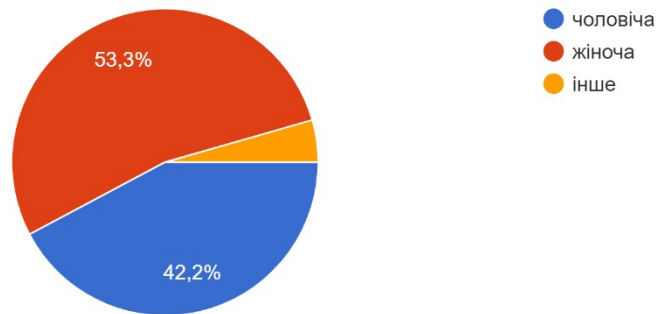
Додаток 1

Чи використовуєте Ви відеохостинг YouTube?
53 відповіді

Додаток 2

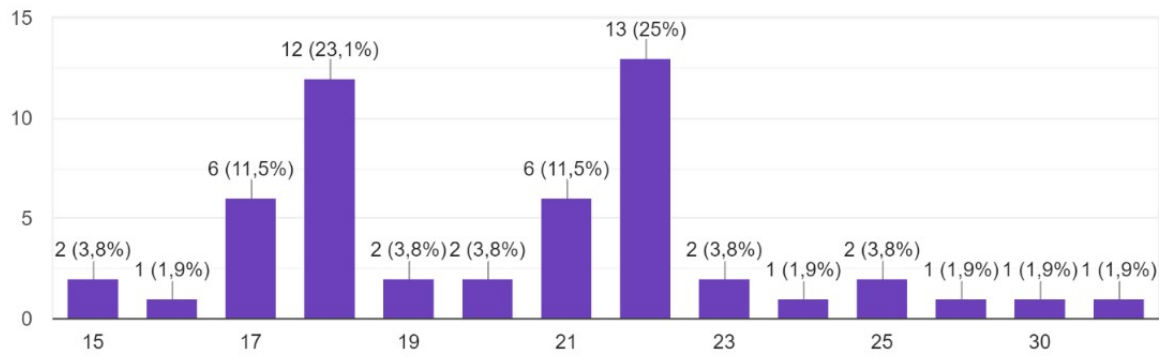
Стать
45 відповідей

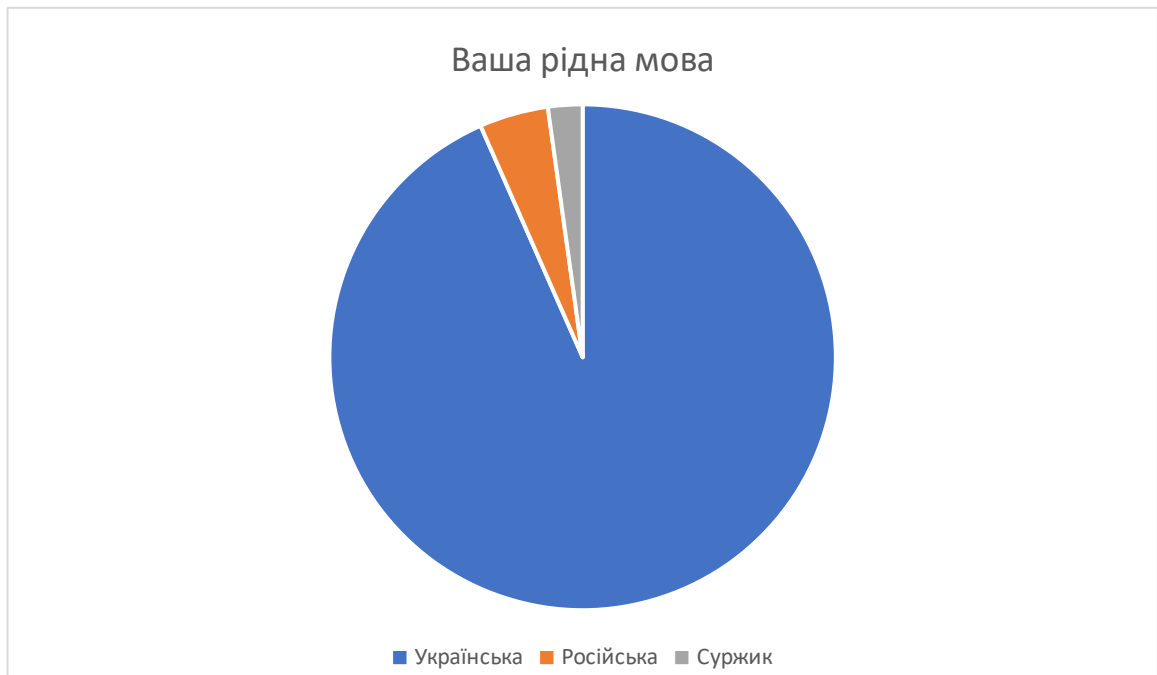
Додаток 3

Вік

52 відповіді

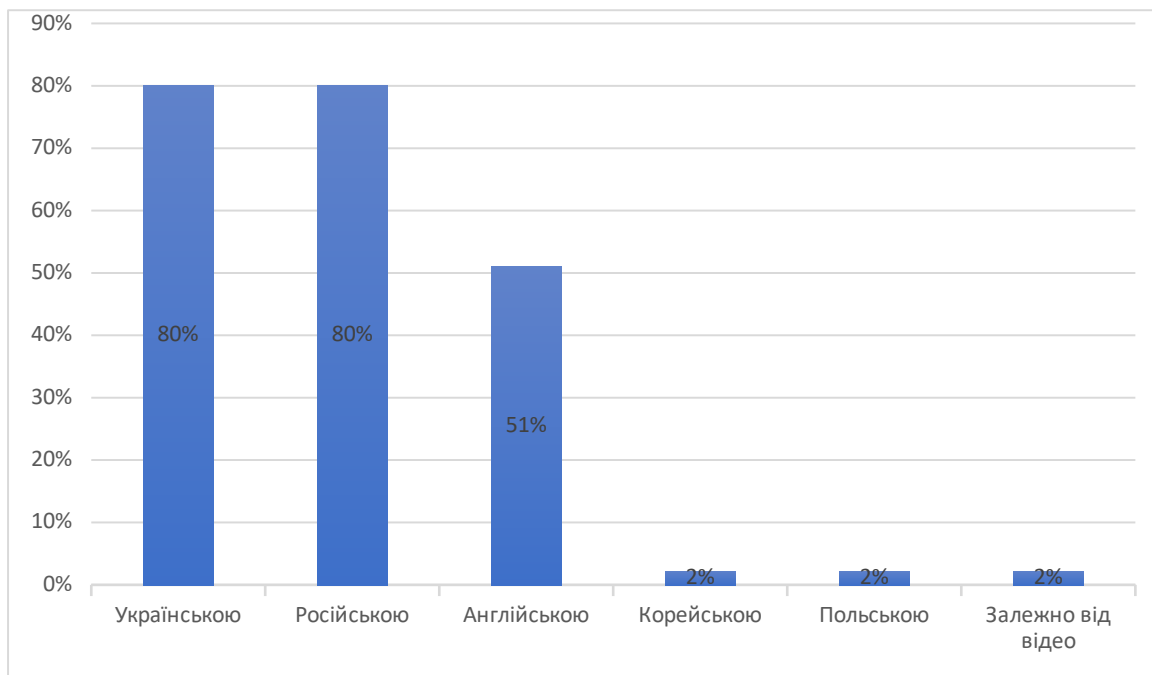

Додаток 4

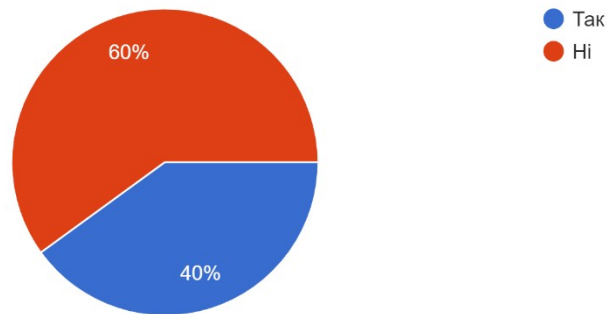
Додаток 5

Якою мовою ви переглядаєте контент

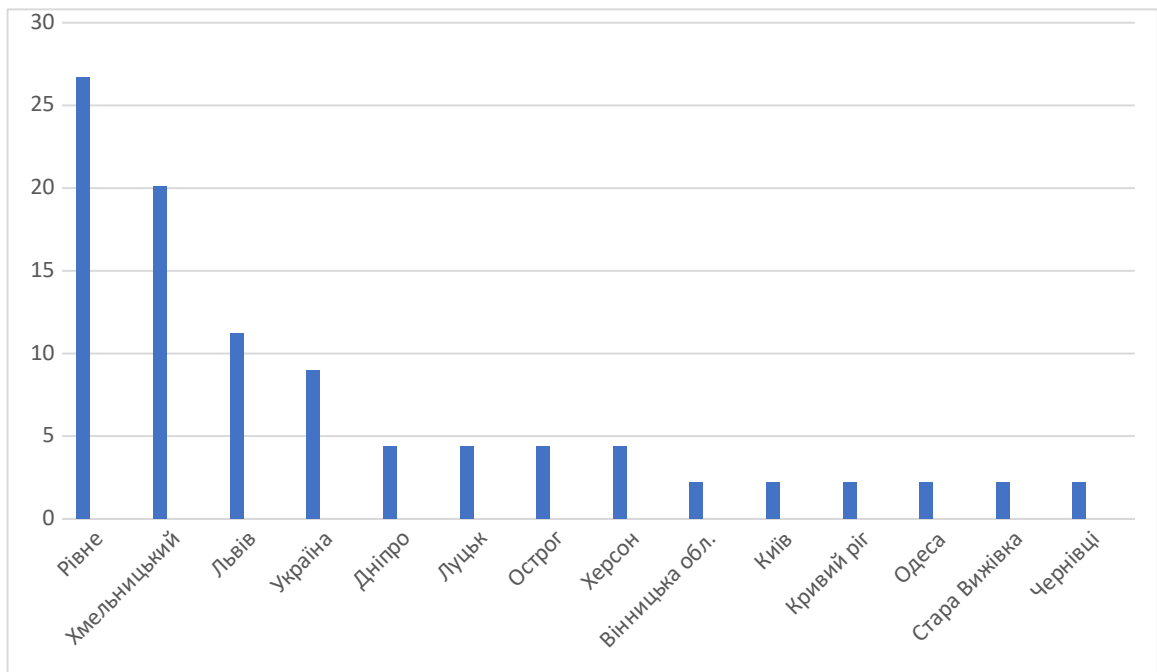
Додаток 6

Чи важливою для Вас є мова, якою ви дивитесь відео?
45 відповідей

Додаток 7

Місце проживання

Додаток 8

Які категорії відео ви переглядаєте?

Фільми та серіали – 5

Спорт – 2

Наука – 5

Освіта – 7

Розважальні – 12

Огляди на техніку – 1

Історія – 1

Розмовні – 2

Музика – 14

Туризм – 4

Мистецтво – 1

Різне – 2

Політичні – 3

Інтерв'ю – 2

Ігри – 2

Здоров'я – 1

Дизайн – 1

Лайфслайл – 1

Кулінарія – 1

Додаток 9

Які канали ви переглядаєте?

24 канал – 3

AcademeG

Afinka

ArchiLow

Arthas

Artifex

Bangtantv

BBC News Україна

Bezodnya Music

Denis Kazanskyi - 4

Dima Maleev

DW Українською

Eileen

Geek Gournal - 7

Hybe Labels

Kolegi studio

Obraz

OlegTheBest

ONLINER

Ot Vinta

Promova
Ragulivna - 5
Roomie Official
slidan
SlivkiShow – 7
Sternenko - 4
SuperCrastan
Tania StreLove
Toisoi
TUT.BY
Voevoda
Wylsacom
Алексей Шевцов
Антон Птушкин
Богдан Амосов
В шлеме
Віталій Портников
Дубровский Синдикат
Євгенія Стрілецька
Загін кіноманів - 6
Игорь Кот
Імені Т.Г. Шевченка - 5
Історія Без Міфів
Канал Горобина
Кель
кинопоиск
ukraïner - 2
Клятий раціоналіст - 3
ксерокс
Ліга сміху

Мир Наизнанку

Научпок

Ніна- Україна

Овощевоз

ПАУчительные истории

ПЛОМІНЬ

подкаст-канал Лабораторія

Полесский

Приятный Ильдар

Радіо Свобода - 2

Сергій Притула – 2

Сергій Руденко

Твоя Підпільна гуманітарка - 4

Телебачення Торонто - 6

топлес

Трендець

УкрЮтюбПроект

Форум перекладачів у Львові

Цікава наука

Чёрный кабинет

чоткий паца

Чоткі новини

Додаток 10

Яких каналів українською мовою, на вашу думку, не вистачає?

- Розважальних
- Не знаю
- Дитячих каналів
- Усіх, тому що контент українською мовою має включати усі жанри відео, щоб охоплювати усі категорії населення, що переглядають відео
- Якісних цікавих інтерв'ю, блогів
- Інтерв*ю.
- Розважальних
- Музичні огляди, подорожі, пізнавальний контент
- Каналів з оглядами книг, блогерів
- Без різниці
- українських серіалів
- Подорожі (дуже мало по азійських країнах), аніме, вивчення мов
- Категорій достатньо
- Музичних
- Туристичні, розвивальні, для дітей
- Реакцій на BTS
- Любой качественный и познавательный контент
- музика, відеоігри, авто, кіно
- Не переглядаю відео українською мовою на YouTube
- Не вистачає підліткового та юнацького контенту

- Всіх))
- Ігрових
- Їх достатньо
- Рішення проблем з комп'ютерами
- Всіх
- Мені байдуже якою мовою переглядати відео. Мені важлива якість контенту
- Пізнавального контенту
- Ігрова Індустрія, Аніме озвучування
- Всіх)
- Автоблогінг
- Та все добре
- Авто
- Все вистачає
- Мені вистачає всіх
- повчальних та розважальних відео
- усіх! українськомовний сегмент Ютубу не найбагатший, якщо врахувати кількість українців, котрі створюють контент російською, та ту к-сть українців, які підтримують його. особисто мене цікавлять освітні та просвітницькі відео та лекції.
- було би непогано поповнити цей список розмовними відео/шоу-інтерв'ю з відомими людьми, перекладачами, письменниками й письменницями, - такі інтерв'ю існують в письмовому вигляді та у вигляді подкастів, постяться в особистих блогах, проте проводити такі бесіди у відеоформаті - доволі цікавий задум :)
- Все, що є на YouTube в Україні, повинно бути українською мовою або мати українські субтитри; Розважальних, політичний, наукових і тд.
- Всіх, тому що на YouTube, на жаль, дуже мало відео українською мовою :(

